

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM

2010 – 2013

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Veronika Marešová

**Vývoj a vzájemný vztah módy a životního stylu
za první republiky**

Praha 2013

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Libor Svoboda, Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR FULL-TIME STUDIES

2010 – 2013

BACHELOR THESIS

Veronika Marešová

**Development and relationship of fashion and lifestyle
in the first Czechoslovak republic**

Prague 2013

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

Mgr. Libor Svoboda, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a uvádím v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 26. března 2013

Veronika Marešová

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu bakalářské práce Mgr. Liboru Svobodovi, Ph.D. za čas, který mi věnoval při řešení dané problematiky a také své rodině za podporu při studiu.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá vzájemným vztahem módy a všech složek společenského života (divadlo, sport, film, hudba, atd.). Ukazuje, jak se měnil módní styl v závislosti na konkrétní společenské situaci či postavení jedince. Popisuje změny ve vývoji odívání a účesů dam a mužů ve 20. a 30. letech 20. století. Nedílnou součástí práce tvoří obrázková příloha, která dává obsahu práce konkrétní rozměr. Definiuje a podává historický přehled vývoje životního stylu a analyzuje vliv jeho jednotlivých součástí v tehdejší Československé republice.

Klíčová slova

Divadlo, hudba, móda, muži, němý film, skauting, sport, Sokol, tramping, účesy, zakázkové módní domy, zvukový film, ženy.

Annotation

This thesis deals with the mutual relationship of fashion and all components of social life (theatre, sports, film, music, etc.). It shows the variety of fashion depending on the situation or social status of the individual. It describes the changes in the clothing and hairstyles of ladies and gentlemen in the 20s and 30s of 20th century. An integral part of the work consists of picture attachment that gives the specific content of the work dimension. It defines and gives a historical overview of the development of lifestyle and analyses the impact of each of its components in the former Czechoslovak Republic.

Key words

Bespoke fashion houses, fashion, film, hairstyles, men, music, scouting, Sokol, sport, film, tramping, theatre, women.

OBSAH

ÚVOD	8
1 MÓDA A JEJÍ VÝZNAM V MINULOSTI	9
2 MÓDA V ČESKOSLOVENSKU V MEZIVÁLEČNÉM OBDOBÍ	12
2.1 20. léta.....	12
2.1.1 Dámská móda	13
2.1.2 Pánská móda.....	15
2.2 Móda 30. let.....	16
2.2.1 Dámská móda	17
2.2.2 Pánská móda.....	19
2.3 Móda sportu	20
2.4 Účesy a vousy	22
2.5 Pražské módní salóny	23
2.6 Módní časopisy	25
3 VOLNÝ ČAS A PŘÍRODA	27
3.1 Turistika.....	27
3.2 Skauting	27
3.3 Tramping.....	28
4 TĚLOVÝCHOVA A SPORT	33
4.1 Sokol.....	33
4.2 Ostatní sportovní a tělovýchovné svazy	35
4.3 Financování sportu.....	36
4.4 Mezinárodní úspěchy československých sportovců	36
5 LÁZEŇSTVÍ A PLAVÁNÍ	38
6 HUDBA	40
6.1 Opera.....	40
6.2 Hudba a tanec	41
7 DIVADLO	43
8 KINEMATOGRAFIE	46
8.1 Němý film.....	47

8.2 Zvukový film	48
ZÁVĚR.....	52
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	54
SEZNAM PŘÍLOH.....	57

ÚVOD

Období první Československé republiky vnímáme dnes, často velice idealisticky, jako symbol rozkvětu demokratických, ekonomických, kulturních a sociálních hodnot. Vyzýváme její odkaz a to zvláště při zlomových okamžicích našeho národa. Stává se pro nás inspirací a vzorem. Ve své práci nechci hodnotit oprávněnost dnešních mýtů ve směru k prvorepublikové tradici.

Cílem bakalářské práce je analýza módního a životního stylu Československé republiky. Pro potřeby práce je stanoveno časové rozmezí od vzniku první republiky, tj. 28. 10. 1918 až do podepsání Mnichovské dohody dne 28. 9. 1938. Pro zjištění situace v meziválečném období je však pro podání ucelených informací nutné zaměřit se i na události proběhlé před rokem 1918.

V úvodu práce vymezuji základní relevantní pojmy a fenomény, se kterými v další části práce operuji. Mezi klíčové téma patří vývoj módy v průběhu několika staletí.

Většinu předkládané práce tvoří případová studie. V části věnované módě analyzuji zvláště módu 20. a 30. let s rozdělením na dámskou a pánskou, dále sportovní módu, účesy a další úpravu vlasů, významné pražské módní salóny a jmenuji tehdejší módní časopisy. V dalších částech se soustředím na aktivní život člověka v přírodě a jeho vztah k ní. Popisuji i sportovní a tělovýchovná hnutí a okrajově se dotýkám jejich financování a mezinárodních úspěchů našich tehdejších sportovců. Za důležitou pokládám analýzu kulturního života a jeho vývojovou linii u Čechů, Slováků, ale i Němců, kteří byli početně i kulturně nezanedbatelnou součástí Československa.

1 MÓDA A JEJÍ VÝZNAM V MINULOSTI

Podle estetika Friedricha Theodora Vischera je „...móda všeobecný pojem pro komplex dočasně platných kulturních forem.“¹ Jiná definice tvrdí, že móda je měnivá forma předmětů denní potřeby, společenských zvyklostí, citění a druhů literárních. Činí jednotlivce sobě podobnými.“²

V období románské kultury se pro domácí výrobu oděvů užívaly tkaniny ze lnu, konopí a ovčí vlny. Ceněný byl brokát³. Základní oděv představoval tuniku⁴ a plášť. Roucha byla u chudší vrstvy lemována vlčími, bobřími nebo vydřími kožešinami. V zámožnějších sférách se využívaly kůže hermelínové a sobolí. Vlasy nosily ženy rozpuštěné, ozdobené věncem, příp. čelenkou pošitou korálky nebo perlami. V souvislosti s křesťanskou vírou si vdané ženy sčesávaly vlasy pod čepce, roušky či závoje.⁵

Ve 14. a 15. století se poprvé využívalo zapínání na knoflíky. Nahradilo tak šněrování. Ženy se odívaly do spodních tunik s úzkými rukávy. Svrchní tuniky využívaly různých stříhových variant. Sukně přiléhala k tělu. Zdůrazňovala tak tvar postavy. Pro rukávy byly charakteristické ozdobné cípy. Kožešina lemovala výstřih, průramky a okraj sukně. Jako doplněk ženy využívaly nejprve dlouhých a úzkých pásků. V druhé polovině 14. století byl silnější, kratší, umístěný v bocích.

Svobodné dívky se vyznačovaly rozpuštěnými vlasy, které zdobila čelenka z pásku látky. Naproti tomu nejvýše postavené ženy zdobily své účesy diadémy⁶, zlatými nebo stříbrnými obručemi s perlami a drahými kameny. Vdané ženy používaly

¹ ZÍTEK, Odolen. *Lidé a móda*. Praha: Orbis, 1962, s. 16.

² Tamtéž. s. 16.

³ Bohatě vzorovaná tkanina se třpytivými nitěmi.

⁴ Rovně střižený volný oděv.

⁵ KYBALOVÁ, Ludmila. *Dějiny odívání: Středověk*. Praha: Lidové noviny, 1996-2001. ISBN 80-7106-146-8. s. 42-59.

⁶ Čelenka.

čepce. Hennin⁷ se závojem vznikl až na konci 14. století. Lněná či hedvábná košile, kabátec, čapka, klobouk či baret byly součástí oděvu mužské postavy.⁸

Období renesance přineslo v Evropě řadu změn. Mužský šat se v Itálii skládal z úzkých nohavic a dobře padnoucího přiléhavého kabátce. Oblíbený byl i dlouhý řasený plášť s dlouhými rukávy a to především u starších mužů. Prostý domácí ženský oděv tvořil živůtek,⁹ zepředu otevřený a stáhnutý šněrováním. K němu byly většinou přišité či přivázané rukávy a nabíraná sukně. K nejhonosnějším částem oděvu patřila výšivkami zdobená košile s prostřihovanými rukávy. Vlasy žen zdobila síťka a závoj. Muži si oblíbili turbany a barety.¹⁰ Pro španělské ženy a muže byl typický korzet.¹¹ Vyztužovaly ho kostice.¹² Dívčí korzety byly vykládány kovovými destičkami, aby zabránily růstu poprsí. Krinolína¹³ s kovovými obručemi podpírala sukni. Jako poslední na řadu přišlo dvojité svrchní roucho z těžkého hedvábí, zdobeného stužkami, perlami, výšivkami a drahokamy. Žena měla vlasy vyčesané do výšky a ozdobené šperky. Mužský účes měl krátký střih a vousy módní krátké bradky. Objemné nohavice končily mužům uprostřed stehem, proto se punčochy staly velmi oblíbenou a módní záležitostí.¹⁴

V Anglii byl velmi módní krajkový límec kolem krku a zápěstí. Narostla pestrost barev oděvů. Nosily se šaty s hlubokým výstřihem. Sukně měly kratší délku a sudovitý tvar. Mezi módní barvy patřily bristolská červená, kendalská zelená a coventryská modrá.¹⁵

Základní kus barokního oděvu představoval korzet. Byl vyztužen velrybími kosticemi, popřípadě kovem. Oválný výstřih efekt korzetu podpořil tím, že odhaloval poprsí, ramena i šiji. Šperky, především perly a perlové náhrdelníky, se staly

⁷ Dlouhý špičatý klobouk.

⁸ KYBALOVÁ, Ludmila. *Dějiny odívání: Středověk*. s. 95.

⁹ Krátký spodní oděv, obepíná tělo od pasu nahoru.

¹⁰ KYBALOVÁ, Ludmila. *Dějiny odívání: Renesance*. Praha: Lidové noviny, 1996-2001, v. ISBN 80-7106-142-5. s. 30-38.

¹¹ Jiným názvem šněrovačka. Stahovala pas a zvětšovala poprsí.

¹² Zpevňující část.

¹³ Silně naškrobená látka.

¹⁴ KYBALOVÁ, Ludmila. *Dějiny odívání: Renesance*. s. 104-113.

¹⁵ Tamtéž. s. 122-124.

neodmyslitelnou součástí kompletního oděvu. Velká změna v úpravě účesu přišla s tupírováním¹⁶ vlasů do výšky.

Naopak pro muže bylo typické nošení kudrnaté, dlouhé paruky vytvořené z pravých vlasů a vlny. Oděni do košile, vesty sahající až po kolena. Na tom svrchní kabátec, stejně dlouhý jako vesta. Nohavice byly dlouhé pouze pod kolena, doplněné punčochami.¹⁷

Průběh 19. století byl, co se týče změn módy, velmi pestrý. Nejdříve se upustilo od těžkých obručí tvarujících sukni. Využily se vycpávky pouze na bocích, takže sukně již nepůsobila tak objemně. Zmenšil se výstřih a korzety se využívaly jen pod určitý typ šatů. Vlasy získaly vzdušnost díky ležérně rozpuštěným loknám. Ustoupilo i silné pudrování obličejů. Mužské nohavice měly stále kratší střih, ale byly ušity z lehčích materiálů. Znakem elegance byla vesta a bílá kravata, uvázaná vpředu na uzel.¹⁸ V druhé polovině 19. století vznikla nová móda, kterou si mohly dovolit ženy z vyšších vrstev. Jednalo se o šaty, nahoře korzetové, které zdvihly poprsí a vzadu v pase byly vycpány koňskými žíněmi. Díky vysokému účesu a dlouhé vlečce ženy vypadaly mnohem vyšší. V sedmdesátých letech 19. století se šaty rozdělily na dvě části, sukni a kabátek. Nutným doplňkem každých šatů byl klobouk, vějíř a kabelka. Mužský šat byl jednoduchý a většinou tmavý. Pro každodenní nošení se využíval žaket. Později sako.¹⁹

¹⁶ Načehrávání vlasů pro dosažení většího objemu.

¹⁷ KYBALOVÁ, Ludmila. *Dějiny odívání: Renesance*. s. 70-71.

¹⁸ KYBALOVÁ, Ludmila. *Dějiny odívání: Od empirie k druhému rokoku*. Praha: Lidové noviny, 1996-2001, v. ISBN 80-7106-147-6. s. 56-77.

¹⁹ KYBALOVÁ, Ludmila. *Dějiny odívání: Doba turnýry a secese*. Praha: Lidové noviny, 1996-2001, v. ISBN 80-7106-148-4. s. 49-84 .

2 MÓDA V ČESKOSLOVENSKU V MEZIVÁLEČNÉM OBDOBÍ

První republika trvala téměř dvě desetiletí a zanechala ve vědomí národa trvalou stopu a na tom nic nezměnilo ani dlouhé trvání období totality. Symbolem nově vytvořeného státu se stal její prezident - Tomáš Garrigue Masaryk. Do dnešních dnů je vnímán jako vzor humanity, morálky a elegance. Společenský život byl velice bohatý. Kultura projevu, duchaplnost a životní optimismus jí rozhodně nechyběly. Uvolnila napětí a dala prostor humoru a zábavě. Už na počátku dvacátých let si demokracie vytváří svůj osobitý styl, který můžeme charakterizovat jako československou variantu art deco.²⁰

2.1 20. léta

První světová válka ovlivnila módu stejně podstatně jako všechny události podobného dosahu. Zpochybnila všechny hodnoty starého světa a otrásla zakotvenými zásadami civilizované společnosti. Co nebylo možné před několika desítkami let, stejně jako tisíciletími předtím, se nyní stalo skutečností. „V celých lidských dějinách vládl v oblékání takzvaný hierarchický princip, česky řečeno, šaty dělají člověka.“²¹ Ženy se celou druhou polovinu 19. století a počátku 20. století snažily o emancipaci. Válka však znamenala rozhodující zlom. Celý proces popohnala kupředu. Jedním z hlavních témat mladé generace byla témata rovnoprávnosti obou pohlaví a volné lásky.

²⁰ UCHALOVÁ, Eva. *Česká móda, 1918-1939*. Praha. ISBN 80-703-3424-X. s. 5.

²¹ ŽIVNÁ, Želmíra. *Šaty dělají člověka: O módě a oblékání*. Praha: Albatros, 1976. s. 84.

2.1.1 Dámská móda

Během války ženy vykonávaly pomocné služby v armádě, ve zdravotnictví, dopravě a zastupovaly muže v zemědělské a průmyslové výrobě. Nastal nový životní styl a ženy a dívky pocítily nepraktičnost a nepohodlnost dlouhých sukní a přezdobených toalet.

V důsledku poválečného vývoje, rozvoji rychlých tanců a hudby bylo pro mladou ženu nesmyslné chodit v dlouhých sukních. Nastala rychlá proměna ženského oděvu a zredukovala skladbu šatníku. „ Jak ukazuje názorné srovnání: Dobře oblečená žena v době secese měla na sobě až 22 oděvních součástí. Než je odložila, trvalo to minimálně 20 minut. Ženě dvacátých let stačilo k oblečení 6 oděvních kusů, (v létě ještě méně), takže byla nahá za dvacet vteřin, jak poznamenal tehdejší tisk. Oblékání přestalo být obřadem a výplní volného času. Stalo se praktické a funkční. Nový způsob života si vyžádal nové řešení oděvu.“²²

Období 20. let bylo plné změn. Největší proměnou prošly sukně, které se každým rokem zkracovaly. V roce 1925 stěží zakrývala kolena a postupně se přesouvala z pasu do oblasti boků (viz. příloha A obrázek 1). Najednou se ženským nohám, které byly po staletí zakryté dlouhými sukněmi, začala věnovat pozornost. V souvislosti se zkracováním sukní přišly na řadu punčochy, o které se projevoval obrovský zájem. Staly se módním doplňkem a ženy za ně utrácely větší množství peněz. Vyráběly se z vlny, později z viskózy a to především v tělových barvách.²³ Trend zkracování se masově šířil nejprve ve Spojených státech amerických a postupem času se dostal až do Evropy. Překazit trend se pokusily konzervativní síly v USA. „Tak na západě, ve státě Utah, přijali zákon vyhrožující pokutami a vězením ženě, jejíž šaty by byly kratší než tři palce, tj. asi sedm a půl centimetru nad kotník. Na východě Spojených států ve státě Virginie poslanci navrhovali podobné tresty, odhalí-li žena více než tři palce krku. Na severu v Ohiu omezovali výstřih na pouhé dva palce, asi pět centimetrů, a navrhovali zakázat každé ženě starší čtrnácti let nosit sukni, která nedosahuje k oné části nohy, známé jako nárt. Sukně se ovšem zkracovaly dál všude a nepomohlo ani

²² SKARLANTOVÁ, Jana. *Od fíkového listu k džínům: O módě a oblékání*. Praha: Grada Pub., 1999. ISBN 80-716-9785-0. s. 159.

²³ Tamtéž. s. 160.

prohlášení neapolského arcibiskupa, že tehdejší zemětřesení v Amalfi bylo projevem božího hněvu nad délkou ženských sukní. Stejně neuspěli škarohlídi, kteří hrozili ženám s výstřihem zápalem plic.“²⁴

Začaly se vyrábět šaty, které byly výrazem racionality a funkčnosti. Měly rovný, tubovitý tvar s velkým otvorem na nohy, nahoře pro hlavu a dva menší otvory pro ruce. Nosily je všechny ženy bez rozdílu sociální třídy. Byly ušity tak jednoduše, že si je každá žena mohla ušít sama doma. Rozdíl ovšem zůstává v ceně a kvalitě látky.²⁵ Oblíbenými honosnějšími látkami byly krepdešín, šifon, žoržet, umělé hedvábí, pro denní nošení flanel a popelín. Moderním ideálem se stala žena, která byla štíhlá, měla plochou hrud', útlé boky, rovná ramena a podobá se více chlapci než ženě. Tomuto stylu se říkalo „la garconne“ neboli chlapec.²⁶ Archeologické nálezy, především objevení Tutanchamonovy hrobky v Údolí králů, se promítlo do večerních toalet a začátku zkracování vlasů žen a dívek na tzv. mikádo.²⁷

Velmi módním a nákladným oděvem byl kostým a kostýmový kabát, které zdůrazňovaly boky a to především díky skladům. Postupem času se uvolňovalo projmutí boků a vyráběly se klasicky střižené odpovídající rovné linii 20. let. Kožichy byly jednou z dalších módních modelů té doby. Nabízely se v různých cenách, podle toho, z jakého zvířete byl kožich vyroben.

Velký význam v ženské módě měly klobouky. Populární byl veliký klobouk, posazený do očí s širokou krepkou až do roku 1923. Společně s krátkými vlasy přišla nová vlna klobouků s malou nebo žádnou krepkou a dokonale přiléhaly k hlavě. Nosily se i klobouky s převýšenou hlavou ozdobené stuhou či kusem látky jiné barvy.²⁸

²⁴ ŽIVNÁ, Želmíra. *Šaty dělají člověka: O módě a oblékání*. s. 87.

²⁵ Tamtéž. s. 85.

²⁶ SKARLANTOVÁ, Jana. *Od fíkového listu k džínům: O módě a oblékání*. s. 160.

²⁷ MÁCHALOVÁ, Jana. *Móda 20. století*. Praha: Lidové noviny, 2003. ISBN 80-710-6587-0. s. 46.

²⁸ KYBALOVÁ, Ludmila. *Od "zlatých dvacátých" po Diora*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2009. ISBN 978-807-1061-427. s. 69-71.

Sportovní a praktický je charakter módy druhé poloviny 20. let. Módní styl oděvu se rozlišuje podle funkce, tedy zda je vhodný do zaměstnání, na výlet do přírody či ke sportu. Móda je do značné míry ovlivněna sportovním stylem vyjma večerních toalet. Novinkou jsou komplety, které kombinují více druhů látek a zároveň jsou zdobeny stejným způsobem dekoru. Oblíbeným dekorem jsou proužky, ozdobné lemy, vyložení klop a kapes. Roku 1927 je představena další novinka - kalhotová sukňe.²⁹

2.1.2 Pánská móda

Základem mužského šatníku je několik typů obleků a každý je určen pro jinou společenskou událost. Jiný oblek se hodí pro jízdu automobilem, pro návštěvu dostihů, úřední setkání, k tanci či do klubu. Důraz se ovšem klade především na kvalitu materiálu a dokonalost ušití. Oblek musí perfektně padnout, neboť krejčovina se hodnotí jako řemeslo, které se přirovnávalo k architektuře a tak záleželo na každém centimetru. Zároveň nesmí jeho kvalita či novota působit příliš nápadně. Mohl by pak vzniknout dojem, že jeho majitel věnuje oblékání zvlášť velkou pozornost. Cílem bylo dosáhnout tzv. nedbalé elegance, po vzoru následníka anglického trůnu prince Edwarda z Walesu, který se stal vzorem pro muže po celém světě.³⁰

Během meziválečného období byla jasně nastavena pravidla oblékání a s nimi spojená etika. Vycházel Společenský katechismus soubor pravidel správného oblékání a chování od Jiřího Stanislava Gutha-Jarkovského. Na rozdíl od ženské módy, která se vyvíjí a mění velkou rychlostí, mužský oděv si ponechává svou uniformovanost. Je málo barevný, možnost jak oděv zpestřit je doplnit ho nápadnější kravatou či vestou. Sako prošlo během let především dvěma změnami. Šilo se jako jednořadové a dvouřadové. Od roku 1922 se zkracuje jeho celková délka, šosy jsou tak krátké, že skoro nekryjí sed. Tato proměna byla velmi oblíbená především kvůli tomu, že muž působil mohutněji. Po roce 1929 se vše vrací zpět. Saka jsou delší, mají delší klopy. Nezbytnou součástí je vesta, která se šije především jednobarevná nebo

²⁹ MÁCHALOVÁ, Jana. *Móda 20. století*. s. 65.

³⁰ UCHALOVÁ, Eva. *Česká móda, 1918-1939*. s. 97.

kropenatá či kostkovaná. Během dvacátých let už není toto pravidlo striktně povinné. Muži mají tedy možnost nosit sako samostatně bez vesty (viz. příloha A obrázek 2). Na přelomu let dvacátých a třicátých patří vesta znovu ke správnému bontonu.³¹ U košil převažuje většinou barva bílá. Muži dávají přednost samostatným vyztuženým, vyšším, přeloženým límečkům. Postupem času se staly oblíbenými a módními košile barevné s přišitými límečky stejné barvy a jen lehce naškrobenými.³² „Časopis Die Dame v roce 1926 vypočítává přehledně sedm druhů oděvů, které muž během dne potřebuje: župan, jednobarevný společenský oblek s buřinkou, ležerní tmavší sako a světlé kalhoty s měkkým světlým kloboukem, pumpky³³ s pulovrem, krátké kalhoty s tílkem, smoking a frak, obojí s cylindrem. Do oblíbenosti přicházel měkký plstěný klobouk. Vytlačil tak cylindr a buřinku.“³⁴

2.2 Móda 30. let

Třicátá léta se nesou ve znamení návratu k ženskosti a eleganci. Éra zkracování pominula. Sukně společně s vlasy se opět prodlužují. Módním ideálem se stala na rozdíl od „garsonky“ dvacátých let, zralá elegantní pěstěná žena, náročná dáma. Hospodářská krize v roce 1929 nutila jistou dobu spíše k umírněnosti a zdrženlivosti v oblékání. Přesto období třicátých let přineslo několik změn. Styl oblékání byl udáván z center módy, jako byla Paříž a Londýn. Zaměřovala se především na módu vrstev společensky vyšších. Oblečení pracujících lidí ze středních vrstev se neřídilo módními trendy, ale především nezbytnou potřebou. Konec třicátých let a rozmach levné konfekce dovolil chudším vrstvám poříditi si něco na úrovni, co šlo s módními trendy.

³¹ Značí pravidla správného společenského chování v rámci určité společnosti.

³² KYBALOVÁ, Ludmila. *Od "zlatých dvacátých" po Diora*. s. 85-91.

³³ Kalhoty, různé délky, šířky, podkasání. Doplnují je punčochy.

³⁴ Tamtéž. s. 86.

2.2.1 Dámská móda

Móda dostala nádech větší formálnosti a tak bylo v roce 1930 striktně rozlišeno, jaká délka sukně je vhodná pro společenskou příležitost. „Krátké sukně (pod kolena) byly povoleny pouze na sportovním oděvu. Cestovní oděv končil 38 cm nad zemí, vycházkový oděv 34 cm nad zemí, odpolední společenský oděv končil 25 cm nad zemí, večerní toaleta sahala ke kotníkům a plesová toaleta sahala až k zemi. Tato přesná diferenciacie opět zavedla společenskou hierarchii v odívání, kterou na čas setřela móda dvacátých let. V šatníku společensky se angažující dámy nesměl chybět oděv dopolední, odpolední, malý a velký večerní oděv, domácí oděv, vycházkový oděv, do deště a různé typy sportovního oblečení. A to vše doplněno vhodně zvolenými doplňky.³⁵ Denní šaty byly obvykle šity z vlněných látek a nosily se k příležitostem - návštěvy biografu, restaurace, kavárny a návštěvy. V odpoledních hodinách byly vhodné šaty odpolední, ušity z vlněných nebo jemných hedvábných látek, přes které se oblékl kožešinový kabátek či plášť s kožešinou. Využívaly se na návštěvy a zároveň k přijímání hostů doma a k posezení u čaje. Večerní oděv se rozlišoval podle toho, zda se jednalo velkou či malou večerní událost. Velké večerní toalety byly dlouhé až na zem, některé dokonce s vlečkou, s dekoltem a bez rukávů. Nosily se výhradně k významným událostem, například recepce nebo premiéra v divadle. Šaty doplňovala pláštěnka, kabátek či černý plášť. Malé šaty, delší než odpolední, měly vždy rukávy, malý výstřih a mohly sahat až ke kotníkům. Hodily se k ostatním příležitostem, jako byly koncerty, divadlo a zábava. Přes ně se oblékl denní plášť a vhodný klobouk. Střih plesových šatů se od malých večerních příliš nelišil. Charakteristickým rysem pro plesové šaty byl hluboký výstřih na zádech, sahající téměř k pasu. Sukně se dotýkala země, často prodloužená v krátkou vlečku. Výstřihy se začaly zmenšovat a ramena šatů zdobily různé dekorace. Mezi oblíbené patřily stuhy, umělé květiny, volánky, bohaté nadýchané rukávy. Přes oděv se oblékl vhodný krátký večerní kabátek. O rok později přišla novinka, které se říkalo „půlnoční kostým“. Jednalo se o dvoudílný komplet.

³⁵ SKARLANTOVÁ, Jana. *Od fíkového listu k džínům: O módě a oblékání*. s. 171.

Dlouhá sukně a k tomu kabátek smokingového typu.³⁶ Z počátku třicátých let byly šaty přestřížené a přepásané páskem. Změna přišla až o šest let později.

Ženy, které si veškerou módní výbavu z finančních důvodů nemohly pořídit, mohly zvolit jako ideální náhražku kostým (viz. příloha A obrázek 3). Jednalo se o oblek pro celý den mimo večerní příležitosti.³⁷ Kostým měl mít své kvality a zároveň měl být vhodný do zaměstnání. „Módní časopis *Eva* 1931 doporučuje ženám, které mají málo peněz, koupit si nejlepší kostým a k němu nejlepší doplňky jako jediný univerzální oděv. Neboť je lepší mít jeden oděv dokonalý, se všemi doplňky, než několikery špatné šaty ze špatného materiálu a trpět stálým nedostatkem klobouků, střevíců a kabelek.“³⁸ V ČSR ženy preferují spíše anglický styl oblékání. Dopřává jim eleganci, jistou míru praktičnosti a především nepodléhá rychlým změnám. Anglický kostým se stal velmi oblíbeným, kvůli tomu, že nahrazoval řadu jiných, zbytečných obleků. „Jednoduchost a vkus vítězí nad módními výstřelky.“³⁹

Postava ženy na počátku třicátých let už není tak výrazně podobná chlapecké. Přesto je štíhlá a sportovní, stále s menšími řadry a bez výrazných boků a pasu. Spodní prádlo pomáhá k dokonalosti vytvarování těla a to pomocí pružného gumového korsetu, spojeného s hedvábnou krajkovou podprsenkou. Korset sloužil pouze ke zpevnění, nikoli k deformování těla. Možnou alternativou byl gumový podvazkový pás a tvarovaná podprsenka. Kalhotové či sukně kombiné bylo další součástí ženského prádla.

Novým módním trendem se stala sukně, přes boky úzká, pod boky se rozšiřující. Typickým znakem třicátých let byl šikmý střih šatů i sukní. Využíval se u denních i večerních šatů. Do ženské módy také vstoupily kalhoty, které se využívaly jako domácí a sportovní oděv. Další změna nastala v roce 1936, kdy se začíná navracet móda zdůrazňující štíhlý pas a výrazné poprsí. Sukně se rozšiřovaly a ramena zdůrazňovaly vycpávky.⁴⁰

³⁶ UHALOVÁ, Eva. *Česká móda, 1918-1939*. s. 78.

³⁷ Tamtéž. s. 74

³⁸ SKARLANTOVÁ, Jana. *Od fíkového listu k džínům: O módě a oblékání*. s. 171-172.

³⁹ UHALOVÁ, Eva. *Česká móda, 1918-1939*. s. 76.

⁴⁰ KYBALOVÁ, Ludmila, Olga HERBENOVÁ a Milena LAMAROVÁ. *Obrázová encyklopedie módy*. Praha: Artia., 1973. s. 623.

Toka, neboli klobouk bez krempy, patřil ke klasickým pokrývkám hlavy. Další módní záležitosti, využívaných k denním i večerním příležitostem, byly turbany. Od roku 1936 se začal nosit tzv. durbinka, jednalo se o těsný klobouk s malou krempou, která se vzadu zdvihala a vpředu sklápěla. Jako ozdoba sloužilo píрко. Oblíbenými se staly slaměné klobouky různých tvarů, barety, baskické čepice a klobouk pánského typu tzv. vagabond. Oděv byl dotažen k dokonalosti až poté, co se doladil doplňky. Barevně sladěné s oblečením byly rukavice, šála, boty a klobouk a nově přibyl pásek, vesta a šátek. Kabelky se vyráběly většinou ploché a menší. Měly jedno nebo dvě krátká ucha. V podpaží se nosila psaníčka.⁴¹

2.2.2 Pánská móda

Třicátá léta obohatila mužský šatník především o dvě věci. A to o větší škálu sportovního oděvu a určitou míru volnosti a pohodlnosti oblékání právě díky sportu. Ve dvacátých letech bylo nemyslitelné, aby si muž v horkém letním dni odložil ve společnosti sako, rozepl si límeček, nebo chodil bez vesty. Vznikl nový oblek uzpůsobený pro parné dny a to bez podšívky, vyrobený z prodyšných a vzdušných látek.⁴²

Výraznou proměnou prošlo sako. Stříhu dominoval vypasovaný pas a vycpaná ramena. Neustále se zkracovalo, až takřka nekrylo sed. Saka se stále šila jednořadová a dvouřadová. Jednořadové sako mělo většinou dva knoflíčky a zapínal se pouze ten horní (viz. příloha A obrázek 4). Dvouřadové sako se využívalo pro oficiální setkání (viz. příloha A obrázek 5). Důležitým doplňkem byl složený kapesníček v kapse saka. Nastoupila i širší škála barev. Dominující barvou už není černá. Převládají barvy jako indigová,⁴³ námořnický a ocelově modrá. Nejslavnostnějším oblekem byl frak, ale později ho vystřídal smoking, který se stal univerzálním oděvem pro různé společenské události. Žaket nosili jen vysoce postavení úředníci nebo diplomati. Klasický oblek

⁴¹ KYBALOVÁ, Ludmila, Olga HERBENOVÁ a Milena LAMAROVÁ. *Obrazová encyklopedie módy*. s. 115-125.

⁴² SKARLANTOVÁ, Jana. *Od fíkového listu k džínům: O módě a oblékání*. s. 173.

⁴³ Sytě modrá barva.

dokázal zastoupit oděv při většině příležitostí. Skládal se z kalhot, vypasovaného saka, vesty, košile a kravaty.

Kalhoty se rozšířily a prodloužily. Pumpky zažily veliký rozmach a vstupují tak do módy. Už nejsou jen sportovní záležitostí. V oblibě jsou kratší i delší, širší i užší. Košile měly různou barvu, od bílé, proužkované až po lehce tónované. Knoflíček, který byl nejvýše, se nechával rozepnutý. Na něj se uvázala široká kravata, která vytvářela rozměrný uzel.

Měkký plstěný klobouk typu borsalino do jisté míry nahradil dosud oblíbené cylindry a buřinky. K oblíbeným pokrývkám hlavy patřil dále homburg, který byl zpevněný stužkou. Jinou variantou homburgu byl tzv. eden, pojmenován dle častého nošení britského politika sira Anthonyho Edena. Jednalo se o polotuhý černý klobouk, neměl zpevněný okraj a nosil se převážně k obleku. Na přelomu dvacátých a třicátých let byla ve Francii oblíbená vlněná plstěná baskitská čepice. Připomínala tvarem baret. Postupem času se rozšířila a dostala se do módy dospělých a dětí. Kožené rukavice přetrvávaly jako nezbytná součást vycházkového oděvu. Vyráběly se především v barvách hnědé, černé, ale i žluté tzv. jelenice, vyrobené ze srnčí kůže. K tanci muži využívali tzv. rukavice karlovarské, bílé pletené. Jako šperk nosili snubní či pečetní prsteny a jehlici do kravaty.⁴⁴

2.3 Móda sportu

„Významná role sportu v životě muže 20. a 30. let vyvolává i větší nároky na sportovní oblečení. Základním požadavkem jsou kvalitní látky zaručující volnost pohybu, pohodlnost i nenáročnost údržby. Mezi nejlepší patří homespun, loden, tweed, cheviot, whipcord, manšestr, ale i jersey a trikot nebo nové vlněné tkaniny tzv. „sportex“, „traveltex“ a „smartex“.“⁴⁵ Byla stanovená určitá pravidla, která určovala, jaké sportovní oblečení je vhodné si vzít do vody, na pláž, na lyže, tenis, motocykl atd... Základ oděvu tvořily kalhoty neboli „pumpky“, které se šily z různých materiálů

⁴⁴ UCHALOVÁ, Eva. *Česká móda, 1918-1939*. s. 140-143.

⁴⁵ Tamtéž. s. 108.

(viz. příloha A obrázek 6) . Byly dlouhé ke kolenům a především dostatečně široké, takže poskytovaly volnost pohybu a pohodlí. Jako doplněk sloužily vlněné vzorované, nejčastěji kostkované punčochy. Horní díl oděvu se odvíjí od druhu sportu. Často se doplňuje pulovrem, kratším pláštěm, polobotkami s tzv. „psími dečkami“⁴⁶ a měkkým kloboukem nebo plochou sportovní čapkou se štítkem. Košile ušité z flanelu či hedvábí, jsou buď jednobarevné nebo vzorované s našitými náprsními kapsami, občas doplněné kravatou. V oblibě byl pletený svetr, který se hodil ke všem typům sportovního oblečení. Novinkou se stal svetr se špičatým výstřihem.

Na golf se pumpky doplnily sakem norfolk. Bylo komplikovanějšího střihu, s našitými kapsami, se sedlem a se složenými záhyby vpředu i vzadu. V tenisovém oblečení stále převažuje bílá barva. Bílá košile, pulovr či triko s rukávy a límečkem a bílé kalhoty.⁴⁷ V roce 1925 nastává změna a to v podobě možnosti bílého saka s barevnými pruhy a šedých flanelových kalhot.

Ženská sportovní móda se ve dvacátých letech stále upíná k sukním, sahajícím většinou pod koleno a ke kalhotovým sukním (viz. příloha A obrázek 7). U některého typu sportu, především u lyžování, jsou kalhoty používány čím dál častěji. Nosily se kalhoty typu pumpek s kostkovanými punčochami (viz. příloha A obrázek 1). Módní je lyžařská kombinéza, zdobená kožešinou. Jako doplněk slouží pletené pestré čepice a šály. Ve třicátých letech některé sporty, především lyžování a tenis, zůstávají sportem vyšší společenské vrstvy. Důvod je prostý. Technika se zdokonaluje a specializuje a tak náklady na pořízení sportovní výbavy a oblečení rostou.⁴⁸ Novým trendem lyžařského oděvu je tzv. norský oblek. Ten je složen z širokých kalhot, které jsou u kotníku staženy páskem. Horní část těla zakrýval kabátek stejné barvy. Jinou variantou byla kalhotové sukně sahající ke kolenu s kratičkými barevně odlišnými kabátky. Později jsou běžnými lyžařskými kalhotami šponovky vyrobené z pružné látky. Kratší sukně, kalhotová sukně ke kolenům nebo šaty v celku do půli lýtek jsou oděvem, ve kterém ženy běžně hrály tenis.⁴⁹

⁴⁶ Doplněk obuvi, který kryje nártu a kotníky.

⁴⁷ KYBALOVÁ, Ludmila. *Od "zlatých dvacátých" po Diora*. s. 91-93.

⁴⁸ Tamtéž. s. 127.

⁴⁹ Tamtéž. s. 128.

2.4 Účesy a vousy

Účes byl vizitkou ženy, a proto na něm tolik záleželo. Moderní doba společně s emancipací umožnila ženám radikální změnu ženského vzhledu. Se zkracováním sukni přišly na řadu i vlasy. Ženský účes prošel ve dvacátých letech radikální proměnou. Velká část ženské populace se nechala ostříhat a to bez ohledu na věk, či společenskou vrstvu. Módním a velmi oblíbeným se stal účes známý jako „bubikopf“⁵⁰, který rázem proměnil ženskou hlavu v chlapeckou. Základ účesu tvořily velmi krátké hladce sčesané vlasy. V mnoha lidech tento počín vzbuzoval pocit pohoršení. Ostříhání v minulosti znamenalo potupnou událost. Krátké vlasy nebo oholenou hlavu měly dívky, které se zapletly s Němci. Jako jednou z předních popularizátorek krátce ostříhaných vlasů byla Gabrielle Chanel. Traduje se, že si spálila vlasy při ondulování a tak si vlasy z nouze ustříhla a přejala chlapecký styl. Zanedlouho se éra krátkých vlasů stala velmi módní a žádanou.⁵¹

List *Neue Prager Presse* uspořádal mezi významnými umělci a osobnostmi anketu o ženských vlasech. Adolf Loos, zakladatel moderní architektury a propagátor moderního stylu, odpověděl: „Proč vlastně mají býti dlouhé vlasy ženskými a mužské krátkými? Předepisovat ženám, že musí nosit dlouhé vlasy, poněvadž dlouhý vlas vzbuzuje rozkoš a ženy jsou na světě jen k tomu, aby zaopatřovaly toto erotické vzrušení – ne, to je drzost! Pracující žena nosí buď kalhoty, nebo krátké sukne. A ženy, jež nemají docela nic na práci, nechť s pánembohem tahají za sebou dlouhé šaty. Muž, který chce ženám předepisovat, doznává tím, že pohlíží na ženu jako na sexuální nevolnici.“⁵² Další populární účes byl ovlivněn obdivem k egyptské kultuře a zejména módou královny Kleopatry. Účesy se nazývaly pážecí a mikádo (viz. příloha A obrázek 9). Další variantou se stal pařížský účes, který odkrýval krk a vlasy rovné jako struna byly sčesány dozadu. Doba rovných vlasů dlouho nevydržela a ženy se postupně začaly vracet k lehkým kadeřím. Na takovou úpravu musely být vlasy delší, kryjící alespoň krk. Ve druhé polovině dvacátého století si ženy nechávaly vlasy alespoň do jisté míry narůst. Módní jsou krátké vlasy zakrývající uši a vlnité vlasy s pěšinkou uprostřed.

⁵⁰ SKARLANTOVÁ, Jana. *Od fíkového listu k džínům: O módě a oblékání*. s. 161.

⁵¹ KYBALOVÁ, Ludmila. *Od "zlatých dvacátých" po Diora*. s. 71.

⁵² SKARLANTOVÁ, Jana. *Od fíkového listu k džínům: O módě a oblékání*. s. 162.

Mužský vzhled také prošel jistou změnou. Krátký střih vlasů bez kadeření, hladce učešán s pěšinkou na boku. Většina mužů si nechávala holit vousy i knír. V letech třicátých je větší pozornost spíše věnovaná účesu. Vlasy zůstávají krátké, úhledně učešané a co nejvíce přilehlé k hlavě. K dosažení větší zplihlosti a lesku muži používají pomádu.⁵³ Velká část mužské populace preferuje tvář hladce oholenou. Přežívá jen úzký knírek na horním rtu.

Význam úpravy vlasů shrnuje tehdejší dámský společenský časopis: „Vážené dámy! Vězte, že na vzdor tomu, budete-li mítí na sobě sebedražší a nádhernější róby, a šaty elegantní, moderní, třeba zlaté střevíčky, celý dojem Vašeho zjevu bude setřen, když ne úplně zničen, nebude-li Váš vlas upraven v hezký účes. Účes Váš musí býtí vždy elegantním rámcem Vašeho obličejí.“⁵⁴

2.5 Pražské módní salóny

Podle přibližných statistik pracovalo v Praze v roce 1910 přibližně 2980 krejčích a švadlen a 147 obchodníků s konfekcí.⁵⁵ Rozmach meziválečné módní produkce dokládá sčítání z roku 1924, kdy počet krejčích a švadlen vzrostl na 3640 a obchodníků s konfekcí na 210.⁵⁶

Mezi významné výrobce patří módní závody Hanny Podolské, Oldřicha Rosenbauma, „...Arnoštky Roubíčkové, Elisy Ecksteinové, Anny Masákové, Františka Kotalíka, Josefy Weigertové, Franty Omcirka, Máni Ehrlichové, Kl. Wassermannové, Štěpána Hozy, Zdenky Šubrtové...“⁵⁷ a jiných.

⁵³ KYBALOVÁ, Ludmila. *Od "zlatých dvacátých" po Diora*. s. 95.

⁵⁴ Zvlněné moderní účesy-vrchol elegance. *Hvězda československých paní a dívek*. 1928, č. 130, s. 17.

⁵⁵ UCHALOVÁ, Eva. *Česká móda, 1870-1918: od valčíku po tango*. Praha: Olympia, 1997. ISBN 80-703-3463-0. s. 29.

⁵⁶ UCHALOVÁ, Eva. *Česka móda, 1918-1939*. s. 18.

⁵⁷ Tamtéž. s. 19.

Zástupci pánské zakázkové produkce byla krejčovství: František Bárta, Kníže, Raimund Konečný. „Pro pány i dámy šil František Matějovský, Vilém Kolář, Grand ateliér Antonína Machalického, Josef Eiselt (sportovní oděvy) a další.“⁵⁸

Jedním ze symbolů dámské výroby módních oděvů se stal salón spjatý se jménem Hanny Podolské (dívčím jménem Johanna Vošáhlíková). Jeho historie sahá už do dob před vznikem první republiky. V roce 1914 přemístila svou živnost z Vratislavovy ulice čp. 27 v Praze-Nuslích do atraktivnější Vodičkovy ulice čp 730. Od května 1915 sídlilo krejčovství ve stejné ulici, ale již v prostorách moderního paláce Lucerna. Poslední stěhování proběhlo v lednu 1931 do nového paláce Riunione Adriatica v Jungmannově ulici.⁵⁹

Krejčovství patřilo k prvním salónům, které pro svou prezentaci pořádaly módní přehlídky. „Byly jen pro zvané za vstupné, ale přesto budily takový zájem, že se tam často ani všichni hosté nedostali.“⁶⁰ Fotografie jejich šatů byly ozdobou tehdejších módních časopisů, např. *Móda a vkus*, *Salon nebo Měsíc*. V cestě za inspirací a obchodem navštěvovala paní Podolská nejčastěji Paříž a Ventimiglii v Itálii. „Velký vliv na tvorbu a styl módního domu měla Hedvika Vlková, která pracovala u Podolské v letech 1922-1938 jako kreslířka a návrhářka.“⁶¹ V roce 1938 zaměstnávala Podolská asi sto dvacet lidí. Činnost se od roku 1937 rozšířila o předvádění modelů „...ve Švédsku, Anglii a Holandsku.“⁶² Tyto aktivity nebyly zprvu příliš úspěšné. Služby salónu využívala řada známých osobností. Kostýmy byly použity ve filmech *Kristián* (1939) a *Katakomy* (1940).⁶³

Nejvýznamnější konkurenci Hany Podolské představovalo krejčovství pro dámy Oldřicha Rosenbauma.⁶⁴ Vyvinulo se ze salónu Elišky Rosenbaumové, která se zabývala zakázkovým krejčovstvím i výrobou dámské konfekce

⁵⁸ UCHALOVÁ, Eva. *Česka móda, 1918-1939*. s. 19.

⁵⁹ UCHALOVÁ, Eva. *Pražské módní salony, 1900-1948*. V Praze: Uměleckoprůmyslové museum, 2011. ISBN 978-808-7164-822. s. 171-172.

⁶⁰ UCHALOVÁ, Eva. *Pražské módní salony, 1900-1948*. s. 174.

⁶¹ Tamtéž. s. 175.

⁶² Tamtéž. s. 183-184.

⁶³ Tamtéž. s. 182.

⁶⁴ UCHALOVÁ, Eva. *Česká móda, 1918-1939*. s. 22.

již před první světovou válkou. Sídlo mělo ve Štěpánské ulici čp. 53. V roce 1928 její syn Oldřich přemístil krejčovství na prestižnější adresu, na Národní třídu čp. 17 do nového domu vystavěného ve funkcionalistickém stylu. „Pronajal si v něm dvě dolní patra, do horních pater se nastěhoval pánský krejčovský salón Františka Bárty. Brzy se ze zcela průměrného konfekčního závodu stal jeden z nejvyhledávanějších a nejluxusnějších módních závodů v Čechách, jehož zákaznicemi byly ženy českých, německých a židovských podnikatelů z celých Čech, herečky, manželky diplomatů, ale i řada cizinek, přijíždějících za Rosenbaumem z celé Evropy.“⁶⁵

Závod byl organizován po vzoru pařížských salónů. Vedoucí se tituloval „directrice“ a prodavačky byly „vandézky“.⁶⁶ Nejméně dvakrát ročně jezdil Rosenbaum společně s návrhářkou a kreslířkou Zdeňkou Fuchsovo-Mayerovou do Paříže. Po přehlídkách odjížděl na Riviéru, kde zpracovával získané nápady a připravoval svou módní kolekci. Tu prezentoval ve svém salóne na Národní třídě dvakrát ročně. Byla pouze pro zvané se zajištěným občerstvením a bez vstupného.⁶⁷ Asi nejvýraznější manekýnou Rosenbaumova módního domu byla na počátku 30. let Adina Mandlová.⁶⁸ V Karlových Varech provozoval Rosenbaum filiálku. Kromě zakázkového dámského krejčovství se Rosenbaum zabýval i výrobou dámského prádla, klobouků, parfémů a kožešnickou výrobou. V důsledku blížící se německé okupace odecestoval v roce 1938 do Spojených států amerických.⁶⁹

2.6 Módní časopisy

Módní žurnalistika je v období mezi dvěma světovými válkami velmi populární a rozšířená. Existují časopisy věnované módě, společenské časopisy, kde je několik stran věnováno samotné módě. Časopisy se tehdy daly rozdělit do dvou skupin. První skupina módních časopisů byla určena pro laické čtenářky, krejčí a švadleny. Některé časopisy byly pouze české verze časopisů cizích například *Bazar* nebo *Nové Pařížské*

⁶⁵ UCHALOVÁ, Eva. *Česká móda, 1918-1939*. s. 20.

⁶⁶ KYBALOVÁ, Ludmila a Milena LAMAROVÁ. *Oděvní tvorba*. Praha: Odeon, 1986. s. 6.

⁶⁷ UCHALOVÁ, Eva. *Česká móda, 1918-1939*. s. 20-21.

⁶⁸ MANDLOVÁ, Adina. *Dneska už se tomu směju*. Praha: XYZ, 2004. ISBN 80-868-6406-5. s. 42-43.

⁶⁹ UCHALOVÁ, Eva. *Česká móda, 1918-1939*. s. 21.

Módy. Společenský časopis *Lada*, s podtitulem týdeník inteligentních žen, byl také pouhým přetiskem německého *Modenwelt*. Časopis *Móda a vkus* byl tuzemského původu a svým obsahem a programem se hlásil ke světové módě. Orientoval se především na módu francouzskou a americkou. Především pro odborníky byla určena druhá skupina časopisů. Obsahovala samostatnou přílohu střihů, podle kterých se daly šaty zhotovit. Jednalo se o časopisy *Dámské Módní Listy*, *Dámské Akademické Módní Listy*, *Pražská móda*, *Vkus*, *Eva-časopis vzdělané ženy* (viz. příloha A obrázek 10). Mužský časopis se jmenoval *Gentleman* (viz. příloha A obrázek 11), který se snažil udělat z obyčejného člověka moderního, zdravého, nesobeckého a vzdělaného člověka. Společenské časopisy, jako například *Hvězda* nebo *List československých paní a dívek*, *Pražanka*, měly své módní rubriky⁷⁰

⁷⁰ UCHALOVÁ, Eva. *Česká móda, 1918-1939*. s. 42-47.

3 VOLNÝ ČAS A PŘÍRODA

3.1 Turistika

Česká turistika se začala organizovat od roku 1888, kdy Vojta Náprstek společně s Vilémem Kurzem st. založili Klub českých turistů. Po roce 1918 se pochopitelně přejmenoval na KČST, neboli Klub československých turistů. Docházelo k aktivnímu budování turistického značení a stezek, které je jedním z nejrozšířenějších v celé Evropě. Problémy přinesla pozemková reforma z 20. let, která rozšířila počet majitelů polností, lesů a dalších. S každým bylo tedy nutné domluvit souhlas, stvrzený smlouvou, že přes jeho majetek může procházet turistická trasa apod. Došlo tak v průběhu 20. let k označení 29 000 km turistických cest. Současné barevné označení je stejné jako tehdy. Kvůli bezpečnosti se budovaly chodníky, mosty, lávky. Docházelo i k výstavbě turistických chat a nocleháren, které sloužily k zaopatření turistů. Z těch nejvýznamnějších jmenujme Riegrovu chatu na Kozákově, Masarykovu na Šerlichu, Jiráskovu na Dobrošově, Rašínovu na Šemberku, Masarykovu na Beskydu. „Poplatek za takový nocleh činil pro člena klubu dvě koruny za noc... V letech 1920-30 bylo poskytnuto 329 858 noclehů“⁷¹

3.2 Skauting

Skauting chtěl překlenout civilizační propast ve vztahu mezi člověkem a přírodou. Jednalo se tak o kombinaci čestnosti, dobrých mravů, zásadovosti, družnosti a to ve spojení s přírodou, dodržováním jejích pravidel a zákonitostí. Zakladatelem českého skautingu byl Antonín Benjamin Svojsík, který se stal zároveň členem devítičlenného výkonného výboru mezinárodního skautingu.

⁷¹ KÁRNÍK, Zdeněk. České země v éře První republiky (1918-1938): Díl první: Vznik, budování a zlatá léta republiky (1918-1929). Praha: Libri, 2003. ISBN 80-727-7195-7. s. 542-545.

V roce 1919 vyvrcholila snaha o sjednocení skautů v založení Svazu Junáků-skautů Československé republiky. Čestnou funkci-protektora vykonával T. G. Masaryk. Nedlouho poté se toto sdružení začalo tříštit a své skauty měli i politické strany, například Komunistická strana Československa sdružovala *Skauty práce* a *Skauty Spartakovy*, socialisté měli Skauty Volnosti. Stejně jako ostatní tradiční spolky i Svaz Junáků-skautů užíval charakteristický kroj – zálesácký klobouk, krátké kalhoty nad kolena, zelená košile, na které byly umístěny insignie, které označovaly o jaký oddíl, a stupeň skautingu jde. V roce 1930 měl 34 253 členů.⁷²

3.3 Tramping

Ze zálesáctví a skautingu se vyvinul tramping.⁷³ „Tramping klade hlavní důraz na znalosti primitivismu indiánské romantiky; na znalosti přírody a všech věcí s ní souvisejících, jako je táboření, samostatnost, družnost, sebekázeň a opravdové kamarádství; neboť tyto na pohled prosté věci dávají základy povaze jednotlivce v dalším jeho konání.“⁷⁴

„Přes cizojazyčný název je vznik a vývoj trampingu československou záležitostí, a to prakticky bez obdobné paralely v jiných státech.“⁷⁵ „Zatímco způsob života amerických trampů vycházel z existenční nutnosti a vesměs jim samotným nepřinášel uspokojení, jejich napodobitelé v české kotlině se takto snažili odpoutat od shonu všedních dnů a hledali pozitivní hodnoty souznění člověka s přírodou. V tomto směru byli čeští trampové ochotni zřít se alespoň načas některých civilizačních výtvarků a zkusit vychutnávat krásy přírody v drsnějších podmínkách bez zbytečného komfortu. Minimální náklady současně otevíraly dveře k trampingu těm nejnižším vrstvám...“⁷⁶

⁷² KÁRNÍK, Zdeněk. České země v éře První republiky (1918-1938). s. 546-547.

⁷³ VINKLÁT, Pavel D. *Kronika trampingu v Jizerských horách 1934-2004*. Liberec: Knihy 555, 2004. ISBN 80-866-6009-5. s. 16.

⁷⁴ HURIKÁN, Bob. *Dějiny trampingu*. Praha: Novinář, 1990. ISBN 80-707-7432-0. s. 10.

⁷⁵ KRŠKO, Jan. *Meziválečný tramping na Rakovnicku*. Rakovník: Státní okresní archiv, 2008. ISBN 978-80-86772-38-7. s. 12.

⁷⁶ Tamtéž. s. 14.

Počátky trampingu u nás se datují již před rozpadem monarchie. První trampové byli skauti, kteří konec týdne trávili v přírodě. Říkalo se jim proto „divocí skauti“⁷⁷. Tento výraz zněl poněkud pejorativně, proto se stoupenci táboření oslovovali „kamaráde“⁷⁸. Významnou inspirací pro rozvoj trampingu se stalo dílo Jacka Londona – *Cesta*. Popisovala příběhy amerických „hoboželezničních tuláků“⁷⁹ (trampů), „... kteří cestovali po Státech na střechách a podvozcích železničních vagonů a živili se žebrotou či příležitostnou prací.“⁸⁰ Do češtiny přeložená kniha u nás vyšla poprvé v roce 1922. Nejvíce se rozšířila v roce 1923 s překladem Marie Maškové. Vycházela v edici *Laciné vydání spisů Jacka Londona*. Dalším významným dílem, které zpopularizovalo slovo tramp, byla v roce 1922 vydaná kniha Matěje Kuděje *Mezi dvěma oceány*. „Označení tramp tak stoupenci nezávislého táboření vzali záhy za své a do počátku 30. let jej akceptovala i široká veřejnost a upustila od dosavadního názvu *divoký skaut*. Koneckonců v očích mnohých „počestných“ občanů byly oba výrazy stejně pejorativní.“⁸¹

První organizovaní trampové pocházeli z chudších sociálních vrstev, kterým tento životní styl vyhovoval. Vzhledem k pozdější popularizaci se trampování rozšířilo i mezi střední a vyšší společenské vrstvy, kterým se přezdívalo „astracháni“⁸². Zámožným turistům s automobily se říkalo „mastňáci“⁸³ kvůli nepořádku, který po sobě na svých cestách zanechávaly. Zatímco skuteční trampové, mající úctu k přírodě, nezanechali po táboření ani stopy.

„Za první dekádu trampingu byla objevena všechna říční údolí v okolí Prahy; Vltava byla překřtěna na Velkou řeku, ze Sázavy se rázem stala Zlatá řeka, Kocábě se přezdívalo Hadí řeka, Loděnici Kačák. Mezi trampy vznikl svérázný slang, pořádaly se nejdříve slejziny, později sleziny a pak potlachy. Objevili se časopisy Tramp a Naše osady. Tramping postupně doputoval na Moravu i Slovensko, kam ho v poslední třetině

⁷⁷ VINKLÁT, Pavel D. *Kronika trampingu v Jizerských horách 1934-2004*. s. 16.

⁷⁸ KRŠKO, Jan. *Meziválečný tramping na Rakovnicku*. s. 12.

⁷⁹ VINKLÁT, Pavel D. *Kronika trampingu v Jizerských horách 1934-2004*. s. 16.

⁸⁰ KRŠKO, Jan. *Meziválečný tramping na Rakovnicku*. s. 13.

⁸¹ Tamtéž. s. 13.

⁸² Velký trampský slovník. In: *Trampská osada Skaláci* [online]. 2011 [cit. 2013-03-02]. Dostupné z: <http://t-o-scalaci.webgarden.cz/rubriky/trampska-kultura/velky-trampsky-slovník/velky-trampsky-slovník>

⁸³ Tamtéž.

20. let zanesli čeští trampové.⁸⁴ Představitelem trampingu na Slovensku byl Čech - Šourek zvaný Hassan. Jeho osada se stala útočištěm pro dobrodruhy putující přes Bratislavu dál na Slovensko nebo do zahraničí.⁸⁵

Noci trávili trampové pod širým nebem nebo pod stanem. Někteří neměli ani deku a byli odkázáni spát pod svým kabátem. V důsledku toho se později rozhodli vystavět si skromné přístřešky, aby se uchránili před nepřízní počasí. Používaly se silné větve stromů a chvojí. Později byla provizorní nocležiště nahrazena stabilními dřevěnými boudami. Formovaly se tak tramské osady. Mezi trampy fungoval určitý druh hierarchie, ve které si zvolili ze svého středu šerifa po vzoru amerického westernu. Jeho pozice byla spíše symbolická. Místo toho, aby významně omezoval rozhodování jednotlivců, se snažil stmelovat kolektiv. O dovezenou stravu a někdy i peníze se členové osady spravedlivě dělili. Opačné chování – zatajování potravy apod. se řešilo vyloučením z osady. Některé skupiny se soustřeďovaly na poznávání přírody, jiné na provozování sportů, zejména pak boxu, fotbalu, ping-pongu, lukostřelby, kanoistiky, volejbalu.⁸⁶ Závodilo se v běhu a chůzi. V zimě se provozoval lední hokej a lyžování.

„U ohňů se často zpívalo, nejdříve jenom české texty na americké šlágry, ale kytaristé postupně skládali původní tramské písně; Géza Včelička – Srdce trampů, Jarka Mottl – Cariboo, Bessie, Hvězdičky vzplály, Jedna a František Korda – Vlajka (tramská hymna), Tony Hořínek – Anita, Eddy – Vladimír Fořt – Dájo nevolej atd. Je paradoxem, že světová hospodářská krize po roce 1929 v mnohém popularitě tramských písniček pomohla. V době, kdy u nás živořilo přes milion nezaměstnaných a krize byla vleklejší než v jiných zemích, vzrostl zájem o živá vystoupení tramských sborů v divadelních představeních, nakladatelství tiskla sešitkové zpěvníky, tramské písničky zněly v rozhlase, nahrávalo je osm gramofonových společností!“⁸⁷

Trampové se řadí mezi nejstarší předchůdce módy ulice a nejen kvůli stylu oblékání, ale i snaze o naprostou volnost a svobodu. Typickou tramskou obuví byly

⁸⁴ VINKLÁT, Pavel D. *Kronika trampingu v Jizerských horách 1934-2004*. s. 16.

⁸⁵ HURIKÁN, Bob. *Dějiny trampingu*. s. 195.

⁸⁶ KRŠKO, Jan. *Meziválečný tramping na Rakovnicku*. s. 15-19.

⁸⁷ VINKLÁT, Pavel D. *Kronika trampingu v Jizerských horách 1934-2004*. s. 17.

plátěné boty s tkaničkami s gumovou podrážkou, kryjící kotník tzv. kecky.⁸⁸ Další boty se nazývaly kanady. Těžké, vyrobené z kůže. Karel Poláček odlišuje trampy od skautů takto: „Proti skautům, kteří si libují v pořádku a ve zpívání mravních písní, vystali hluční a bouřliví trampové. Jsou to hloučky obchodních příručí a řemeslníků, kteří v sobotu večer stáhnou železné závěsy svých závodů, svléknou civilní šat, aby se oděli v pestré a bizarní hadry /... / Mnohý příručí /... / se promění v Býčí Oko a s tímto jménem odloží uhlazené formy /... /. Na hlavě má pitvornou čepičku a po boku slečnu, která se na neděli promění v indiánskou squaw. Příroda se slaví velkým pokřikem, zpěvem a hrou na mandolínu. Nosili široké kalhoty s třásněmi na stranách, jako Vinnetou Rudý Gentleman, sombrero jako cowboyové a ten, který měl na strakaté košili připjatou plechovou hvězdu, se zval šerifem.“⁸⁹

A jak viděly trampový oděv dámy ve společenském časopise? Při pobytu na venkově, v lesích, po případě s koupáním v potoce nebo rybníce je nutno vzít: „Dvoje imprimé šaty, 2 světlé blůzky, jednu strapační sukni, teplou vlněnou vestu a anglický kabát. To je oblečení pro teplé i chladné dni. Pro dešť, s kterým tu musíme počítat, máme s sebou nepromokavý plášť a kapuci! Ta nám poskytne neocenitelné služby, poněvadž se dá při každé procházce do lesa strčit do kapsy, kdežto deštník je už přítěž. Právě tak se nezapomeneme opatřit gumovými přezůvkami, jsou levné, dostaneme je již za 9 Kč a jejich výhodu oceníme, jak náleží, teprve za deštivých dnů, kdy nás to bude neodolatelně táhnout do lesa na houby. Tehdy bychom každé jiné boty rozmáchaly. Ale v přezůvkách nám bude blaze. – Pro koupání se opatříme koupačkami, koupacím pláštěm, a střevíci do vody/plátěné se silnou pletenou podešví, abychom se nezranily o případné střepy, nebo kamení. Plátěná kabelka k vodě a zároveň na houby nám nesmí chybět, právě tak jako nafukovací míč. Pro nepohodu, déle trvajících, si s sebou vezmeme pletení, nebo háčkování, několik knih, na které bez tak nemáme při práci dost času a – karty! Oč, že tohoto posledního užijeme nejvíce!“⁹⁰

Tématu trampingu se věnuje i několik meziválečných filmů. *Osada mladých snů* z roku 1931 patří asi k nejméně povedeným. Byl odmítnut kritikou i samotnými trampy,

⁸⁸ Původně kecky, podle firmy Keds, která jako první začala tuto obuv vyrábět.

⁸⁹ KYBALOVÁ, Ludmila. *Od "zlatých dvacátých" po Diora*. s. 144.

⁹⁰ Co na dovolenou. *List paní a dívek*. 1928, č. 130, s. 17.

u kterých vyvolal řadu protestů.⁹¹ Další filmový počín s trampskou tematikou představoval *Dobry tramp Bernásek* z roku 1933 režiséra Karla Lamače, ve kterém si zahrál i hlavní roli.⁹² Mezi nejznámější film, který v sobě skrývá alespoň částečně trampování byl film *Andula vyhrála* z roku 1938 s Hugo Haasem a Věrou Ferbasovou v hlavních rolích.⁹³

V průběhu první republiky se objevovaly snahy o úřední omezování trampingu. Dle nařízení zemského policejního presidenta Hugo Kubáta ze dne 9. 4. 1931 č. 180236 ia 1931, 16 ai 1930 se „zakazovalo osobám různého pohlaví sdílet společný stan či chatu“⁹⁴ Výjimku tvořily sezdané páry, které se při úředních raziích prokazovaly oddacím listem. Porušení se trestalo pokutou v rozmezí od 10,- Kč do 5.000,- Kč. V případě nedobytnosti pak vězením od 12 hodin až do 14 dnů. Na zahradě pražského vinohradského pivovaru se zorganizovaly protesty asi 15.000 trampů, které byly četnictvem rozehnány. „...Kubát tlaku veřejnosti nakonec ustoupil a vydal oběžník, který opatření výnosu částečně zmírňoval.“⁹⁵ V květnu 1935 rozhodl Nejvyšší správní soud o zrušení tohoto nařízení, označovaného jako omezování osobní svobody.

⁹¹ Osada mladých snů. In: *Česko-slovenská filmová databáze* [online]. [cit. 2013-03-02]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/5280-osada-mladych-snu/>

⁹² Dobry tramp Bernásek. In: *Česko-slovenská filmová databáze* [online]. [cit. 2013-03-02]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/5472-dobry-tramp-bernasek/>

⁹³ Andula vyhrála. In: *Česko-slovenská filmová databáze* [online]. [cit. 2013-03-02]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/1552-andula-vyhrala/>

⁹⁴ VINKLÁT, Pavel D. *Kronika trampingu v Jizerských horách 1934-2004*. s. 17.

⁹⁵ Protektorátní školák a jeho volný čas. In: *Školákem v protektorátu* [online]. 2011 [cit. 2013-03-02]. Dostupné z: http://skolakemvprotektoratu.pamatnik-terezin.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=89&Itemid=95

4 TĚLOVÝCHOVA A SPORT

4.1 Sokol

Záhy po vzniku Republiky Československé dne 2. listopadu 1918 vzniklo ministerstvo veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy, které se staralo o rozvoj sportu. Nejdůležitější organizací v oblasti sportu bylo tělovýchovné hnutí *Sokol*. Vznikl již v roce 1862. V roce 1917 měl Sokol 128 097 členů, v roce 1920 již 562 651 a 1937 dokonce 818 000.^{96,97} Na Slovensku, konkrétně ve Skalici, Stupavě a Predmieri začaly vznikat první sokolské spolky a to již na konci roku 1918. Největší rozvoj je však zaznamenán v letech 1919-1921, kdy na Slovensko za účelem šíření gramotnosti a státních zájmů zamířilo mnoho českých učitelů, úředníků, četníků a dalších. Vzhledem k potřebě zajištění existence a bezpečnosti na hranicích nově vzniklého státu se v Praze a větších městech formovaly zvláštní vojenské útvary z řad Sokolů. „Již 22. Listopadu 1918 byl v Praze vytvořen I. pluk stráže svobody. Další pluky stráže svobody byly vytvořeny v Českých Budějovicích, v Brně a v Plzni. I tyto pluky byly složeny hlavně z členů Sokola. Začátkem února 1919 byl I. pluk stráže svobody přeložen do Bratislavy. Jeho příslušníci se stali propagátory sokolského hnutí na Slovensku. V únoru 1919 bylo na Slovensku již 39 sokolských jednot.“⁹⁸ Josef Scheiner, starosta *České obce sokolské* se po 28. říjnu 1918 stal generálním inspektorem branné moci na Ministerstvu národní obrany.⁹⁹ Jindřich Vaniček, náčelník Sokolů se stal přednostou výchovného oddělení Ministerstva národní obrany. Pomáhali organizovat ozbrojenou podporu Československa proti Maďarům v roce 1919.¹⁰⁰

⁹⁶ KOLEKTIV. *Dějiny tělesné výchovy II*. Praha: OLYMPIA, 1986. s. 130.

⁹⁷ Češi a Němci ve světě tělovýchovy a sportu: Die Deutschen und Tschechen in der Welt des Turnens und des Sports. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0768-9. s. 227.

⁹⁸ KOLEKTIV. *Dějiny tělesné výchovy II*. s. 126-131.

⁹⁹ KUNZ, Jaroslav. Náš první generallissimus. *Národní politika*. 1932, L., č. 14. Dostupné z: <http://kramerius.nkp.cz/kramerius/PShowPageDoc.do?id=8338901&idpi=15389404>

¹⁰⁰ Zlata Kozáková. *Sokolské Slety: 1882-1948*. Praha: Orbis, 1994. ISBN 80-235-0029-5. s. 21.

Vrcholem činnosti Sokola byly Všesokolské slety, které se uskutečňovaly formou cvičení před veřejností. V roce 1920 se uskutečnil *VII. Všesokolský slet*, první od skončení první světové války. Původně se jako o místo konání uvažovalo o Pankráci a Invalidovně. Ukázalo se však, že tyto prostory jsou nevhodné. Anketa z let 1912-13 doporučovala další sletišť uskutečnit na Strahově, na pozemcích bývalých lomů. Kvůli nedostatku času, se slet konal tradičně na Letenské pláni. Během „... 120 pracovních dnů vznikla sletová aréna o rozloze 128 669 m² se cvičební plochou 47 200 m² pro 16 000 cvičenců s tribunami pro 109 000 diváků. K tomu přiléhalo 8 seřadišť, šatny a obvyklé provozní prostory. Hudební pavilon se tyčil do výše 20 m...“¹⁰¹

Program byl navržen do několika týdnů. Dne 6. června se na sletu objevil i prezident Masaryk. „Celkem se všech sletových vystoupení zúčastnilo přes 95 000 cvičenců, ve všech průvodech šlo 77 000 účastníků. Poprvé opustily ženy starobyle působící stejnokroje námořnického stylu a zacvičily v novém úboru – skládané sukénce, bílé halence s vyšívanými rukávy a červeném šátku. Ten se udržel po dobu dalších čtyř sletů... Náplní děje scény byla stavba sochy Svobody, kterou skládali z balvanů Čechové, Moravané, Slováci a Slezané v čele se svými velikány. Skupiny předvádějí své národní tance, ale válka dílo přeruší (skupina rudých jezdců). Přicházejí však legie a stavba symbolu osvobození je dokončena.“¹⁰² Postava Matky vlasti byla ztvárněna Růžnou Naskovou. V průběhu sletu se sokolové zúčastnili položení základního kamene pomníku Národního osvobození na Vítkově (Žižkov) a otevření Muzea československých legií v prostorách trojského zámku.¹⁰³

Další, v pořadí *VIII. Slet*, se uskutečnil v roce 1926 na ploše bývalého lomu na Strahově. Areál cvičiště měl rozlohu více než 60 ha, tribuny pro 130 000 diváků. V jednu chvíli mohlo vystoupit 14 400 cvičenců. O šest let později byl pro *IX. všesokolský slet* zbudován Strahovský stadion. Počet míst na tribuně se rozšířil na 180 000. Asi nejhlubší význam vzhledem k narůstající hrozbě hitlerovského Německa

¹⁰¹ Zlata Kozáková. *Sokolské Slety: 1882-1948*. s. 23.

¹⁰² Tamtéž. s. 25-26.

¹⁰³ HAKL, Stanislav. Žižkův památník slávy Jana Žižky z Trocnova a z Kalicha. *Naše Praha*. 1924-25. s. 114.

měl *X. všesokolský slet* uskutečněný roku 1938. Stal se tak manifestací připravenosti československého lidu k obraně.¹⁰⁴

4.2 Ostatní sportovní a tělovýchovné svazy

Druhou největší tělovýchovnou organizací představoval *Orel*. „Od poloviny třicátých let, kdy měl *Orel* již přes 140 000 členů, byla věnována pozornost i branné výchově, kterou protifašistické síly v orelském hnutí spojovaly s bojem za obranu republiky.“¹⁰⁵

V roce 1918 byl obnoven *Český olympijský výbor*, přejmenovaný v roce 1919 na *Československý olympijský výbor*. Jeho funkcionáři zajišťovali účast naší reprezentace na olympijských hrách a koordinovali získávání finančních prostředků. „Z národních sportovních svazů, v nichž byli organizováni společně především Češi a Slováci, byl – mimo *Klub čs. turistů* (KČST) – největší *Československý svaz fotbalový* (v roce 1934 měl 70 263 členů...). Z dalších sportovních svazů byl nejmasovější *Svaz lyžařů ČSR* (v roce 1934 21 224 členů), *Československá lawn-tenisová asociace* (v roce 1934 15 618 členů) a *Československá ústřední jednota velocipedistů* (v roce 1934 9 200 členů). Ostatní sportovní svazy měly v roce 1934 méně než 4 000 členů (kromě *Svazu kanadského hockeye*, který měl 5 560 členů.“¹⁰⁶

Němečtí sportovci žijící na území Československé republiky se organizovali do *Deutscher Hauptausschuss für Leibesübungen* (*Hlavní výbor pro tělesná cvičení*). Počet členů všech německých spolků, které byly organizovány tímto výborem, se pohyboval okolo 50 000.¹⁰⁷

¹⁰⁴ Zlata Kozáková. *Sokolské Slety: 1882-1948*. s. 34-40.

¹⁰⁵ KOLEKTIV. *Dějiny tělesné výchovy II*. s. 137.

¹⁰⁶ Tamtéž. s. 139.

¹⁰⁷ Československý sport 1918 - 1939. In: *EAMOS* [online]. [cit. 2013-03-03]. Dostupné z: http://eamos.pf.jcu.cz/amos/kat_tv/modules/low/kurz_text.php?id_kap=30&kod_kurzu=kat_tv_9025

4.3 Financování sportu

Sport v Československu byl v drtivé většině amatérský. Hranice mezi profesionálním a amatérským sportem je ilustrována ve filmu *Klapzubova jedenáctka* z roku 1938 s Theodorem Pištěkem v ústřední roli natočeného podle předlohy Eduarda Basse.¹⁰⁸ Zástupce profesionálního sportu bychom našli v tehdejší prvoligovém fotbalu. Dále se jednalo o tenistu Karla Koželuha a několik zápasníků a boxerů. Amatérský sport, na rozdíl od toho profesionálního, trpěl finančním nedostatkem. Dotace státu doplňovaly příspěvky samotných sportovců a nadačních sbírek. Vstupné ze sportovních klání podléhalo dani ze zábavy, kterou platili pořadatelé obcí. Ty je následně ve formě dotací přerozdělovali zpět, zejména pak amatérským sportovním klubům. Katastrofu pro rozvoj československého sportu představovala hospodářská krize v 30. letech. Zmařila mnohé plány na výstavbu sportovních center. I přesto tuto skutečnost byl v roce 1930 otevřen plavecký stadion na Barrandovských terasách a v roce 1932 zimní stadion na Štvanici. Přípravovala se výstavba Národního stadionu, který by sloužil k více účelům: atletika, cyklistika, fotbal, pozemní hokej a další. K výstavbě však kvůli nedostatku financí nedošlo. Na druhou stranu byl v roce 1934 zprovozněn atletický stadion na Strahově.¹⁰⁹

4.4 Mezinárodní úspěchy československých sportovců

Československá republika dosáhla na mezinárodním poli některých pozoruhodných výsledků. „Snad nejúspěšnější byli kanoisté, kteří, počínaje prvním mistrovstvím Evropy v roce 1933 v Praze, dosáhli v této soutěži vždy pocty nejvyšší. Také na prvním mistrovství světa ve Waxholmu se stal Jan Brzák s Bohuslavem Karlíkem mistry světa v závodě kánoí na 10 km a Marta Pavlisová a Marta Zvolánková zvítězily v soutěži kajaků dvojic na 600 m.

¹⁰⁸ Klapzubova jedenáctka. In: *Československá filmová databáze* [online]. [cit. 2013-03-03]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/940-klapzubova-jedenactka/>

¹⁰⁹ Československý sport 1918 - 1939. In: *EAMOS* [online]. [cit. 2013-03-03]. Dostupné z: http://eamos.pf.jcu.cz/amos/kat_tv/modules/low/kurz_text.php?id_kap=30&kod_kurzu=kat_tv_9025

Úspěšní byli také hokejisté. Do roku 1933 se stali mnohonásobnými evropskými šampiony. Pozadu nezůstali ani fotbalisté. *Sparta* a *Slávie* se několikrát probojovaly do finále střeoevropského poháru a úspěch našeho reprezentačního mužstva na mistrovství světa v Itálii v roce 1934 snad netřeba připomínat.

Světovou velmocí bylo Československo ve stolním tenise - v roce 1932 získalo družstvo mužů v Praze titul mistrů světa a v letech 1935, 1936 a 1938 stejného úspěchu dosáhly naše ženy. V roce 1939 stanuli na mistrovství světa v Káhiře na stupni nejvyšším opět muži. Tyto triumfy doplňovala na mistrovství světa i nejvyšší umístění jednotlivců i dvojic. Také zápasníci, vzpěrači, atleti a další českoslovenští reprezentanti dosahovali v meziválečném období výborných výsledků na mezinárodní scéně.

První zlatou medaili na olympijských hrách pro Československo získal Šupčík ve šplhu na olympijských hrách v Paříži v roce 1924. Na dalších hrách v roce 1928 v Amsterdamu vybojoval zlato František Ventura ve skoku na koni v ceně národů a L. Vácha na bradlech. V Los Angeles v roce 1932 stanul na stupni nejvyšším vzpěrač J. Skobla. V Berlíně v roce 1936 získali zlatou medaili Alois Hudec na kruzích, kánoisté Škrland - Mottl na 10 km a Brzák - Syrovátka na 1 km.”¹¹⁰

¹¹⁰ Československý sport 1918 - 1939. In: *EAMOS* [online]. [cit. 2013-03-03]. Dostupné z: http://eamos.pf.jcu.cz/amos/kat_tv/modules/low/kurz_text.php?id_kap=30&kod_kurzu=kat_tv_9025

5 LÁZEŇSTVÍ A PLAVÁNÍ

Před vypuknutím tzv. Velké války návštěvnost v lázních vzrůstala. Konec této idyly představovala válka, kdy se z lázeňských objektů staly vojenské lazarety. První republika se snažila navázat na dlouholetou tradici českého lázeňství. Pobyt v lázních na léčebných kúrách byl velice oblíben. Vznik Československé republiky znamenal rozvoj stávajících a výstavbu nových lázní. U vyšších vrstev obyvatelstva patřilo k dobrému zvyku navštívit lázně alespoň jednou ročně.

„V době první republiky bylo státních jen několik menších lázní, nebo dokonce jen lázeňských objektů. Byl to například Jáchymov, Tatranská Lomnica, Lubochňa a některé další.“¹¹¹

Lázně, konkrétně Karlovy Vary, se staly i dějištěm velké politiky. V roce 1922 se tam spisovatel Robert Scheu snažil vybudovat Dům národů, který by se stal protiváhou Ženevy. V Mariánských lázních zemřel roku 1933 po atentátu zorganizovaném nacisty filosof Theodor Lessing.¹¹² 24. dubna 1938 se Konrád Henlein v Karlových Varech přihlásil oficiálně k nacistické ideologii a definoval tzv. osm karlovarských bodů.¹¹³

Koupání, na rozdíl od lyžování či tenisu, nebylo finančně náročným sportem, a proto si ho mohla dovolit většina lidí. Vedle oblíbených mořských lázní, kde muži a ženy využívali možnost koupání ve volné přírodě, ožívá koupel u všech dostupných rybníků a řek. Koupací úbor je nedílnou součástí veškerých aktivit jak ve vodě, tak na souši. Na procházku k vodě kromě různých kompletů plavek byly určeny plážové sukně, krátké i dlouhé kalhoty, propínací šaty.¹¹⁴

Do vody nosí ženy plavky pletené z vlny, obepínající tělo. Připomínaly tričko bez rukávů spojené s krátkými šortkami, jednalo se tedy o plavky v celku (viz. příloha

¹¹¹ KRÍŽEK, Vladimír. *Obrazy z dějin lázeňství*. Praha: Libri, 2002. ISBN 80-727-7092-6. s. 181.

¹¹² Tamtéž. s. 195-6.

¹¹³ DAVID, Petr a Vladimír SOUKUP. *Skvosty lázní*. Praha: Knižní klub, 2005. ISBN 80-242-1524-1. s. 7.

¹¹⁴ UCHALOVÁ, Eva. *Česka móda, 1918-1939*. s. 5.

A obrázek 12). Měly malý výstřih vpředu a trochu větší vzadu. Odhalovaly pouze ruce a nohy. Některé dámy si nechávaly na spodní část plavek ušít malou krátkou sukničku. Nevýhodou byl materiál, který dlouho usychal. Mužské plavky vypadaly víceméně stejně jako ty dámské. Od roku 1920 se při koupeli nosí koupací čepice. Nahradily tak různé turbany a řasené čepce. Zapínaly se pod bradou a byly vyrobeny většinou z dobře zpracované gumy, takže dokonale přiléhaly k hlavě.¹¹⁵ Velmi módní záležitostí je opalování na přímém slunci. Plavky se proto postupem času pomalu zmenšují a začínají se objevovat plavky dvojdílné. Koupel ve slunečních paprscích pak mohla ženy opálit po celém těle. Oblíbené jsou i oblečky na procházku po pláži (viz. příloha A obrázek 13).¹¹⁶

Mnohé ženy touží po štíhle linii, chodí proto sportovat, na masáže, na léčebné kúry a objevují se „hubnoucí“ metody v podobě reklamy na pilulky, různé masti a vibrační masáže.¹¹⁷

¹¹⁵ KYBALOVÁ, Ludmila. *Od "zlatých dvacátých" po Diora*. s. 79-80.

¹¹⁶ ŽIVNÁ, Želmíra. *Šaty dělají člověka: O módě a oblékání*. s. 92.

¹¹⁷ KYBALOVÁ, Ludmila. *Od "zlatých dvacátých" po Diora*. s. 22.

6 HUDBA

6.1 Opera

„Brzy po Velké válce vzplanul v české hudbě planý, ale lýtý spor, když Zdeněk Nejedlý obvinil z rakušáctví Josefa Suka a České kvarteto. Vyskytly se i útoky na Oskara Nedbala, Josefa Bohuslava Foerster a dokonce Emu Destinnovou, kteří měli být vyloučeni z českého hudebního života. Ve skutečnosti bylo pozadí sporu osobní a tažení neuspělo.“¹¹⁸

Ředitelem opery Národního divadla v Praze byl do své smrti roku 1920 Karel Kovařovic. Nahradil jej Otakar Ostrčil. Uměleckého ztvárnění se premiérově dočkala díla Leoše Janáčka: *Její pastorkyňa*, *Káťa Kabanová*, *Liška Bystrouška*, *Věc Makropulos*. Hrála se i díla klasických autorů jako např. W. A. Mozarta, Wagnera, Hebera, Strausse. Vysokého úspěchu dosáhl Verdiho *Don Carlos*, který měl na kontě 40 repríz. Na scénu se dostala i avantgardní opera Albana Berga *Vojcek*. Své uplatnění našel i šéf opery Ostrčil s operou Honzovo království. Z mladých tvůrců jmenujme Jaromíra Weinbergera a jeho dílo *Švanda dudák*, slavící úspěchy na světových scénách.

Z uměleckého hlediska měla svůj význam i Brněnská opera. Dirigent Břetislav Bakala patřil mezi nejlepší interprety děl Leoše Janáčka. V Brně se konalo i jeho první uvedení opery *Z mrtvého domu*. Kuriozitou je Německá opera v Brně. Přestože převaha německých děl byla zřejmá, na scénu se dostala i díla česká: Smetanova *Hubička* a *Prodaná nevěsta*, Dvořákova *Rusalka* nebo Janáčkova *Její pastorkyňa*.“ Nové německé divadlo v Praze stejně „...jako v činohře věnovalo moderním směrům v operní tvorbě větší pozornost než české Národní divadlo.“¹¹⁹

Mezi nejúspěšnější pěvce té doby u nás musíme zařadit Emu Destinnovou, Karla Buriana, sopranistku Růženu Maturovou, Martu Krásovou, Jarmilu Novotnou a další.

¹¹⁸ KÁRNÍK, Zdeněk. České země v éře První republiky, 1918-1938: Díl třetí: O přežití a život (1936-1938). Praha: Libri, 2003. ISBN 80727711913. s. 368.

¹¹⁹ Tamtéž. s. 370.

6.2 Hudba a tanec

Zábavná hudba má v českých městech i na venkově dlouhou tradici. V meziválečném období došlo k jejímu dalšímu rozvoji a to díky pokročilé spolkové činnosti a organizaci silvestrovských zábav, maškarních plesů, hasičských bálů a mnohých dalších společenských akcí.

Po skončení tragické Velké války se lidé chtěli mnohem více bavit. Ve velkoměstech se rozvinul noční život s tanečními kluby a bary. Na scénu se tak mnohem více dostávají velká hudební tělesa se svou populární hudbou.

Rozlišujeme čtyři kategorie zábavní hudby. První je instrumentální hudba-dechovka, která měla i v období první republiky mimořádné postavení. Za ní lidová a zlidověla píseň. Třetí kategorií jsou trampské písně. Dále se jednalo o moderní taneční hudbu, hudební divadlo-prvorepublikovou operetu a poslední šestou revuální divadlo.

V Československé republice fungovala na zhruba 2 000 dechových kapel. Téměř všechny spolky, zejména tělovýchovné jako např. Sokol měly vlastní dechový orchestr. Kolínská dechová hudba, pod taktovkou Aloise Vlasáka získala v roce 1937 v Cannes i mezinárodní uznání. Nejhranější skladbou se stal pochod *V nový život* s hudbou napsanou Josefem Sukem a textem od Petra Kříčky.

Nejvýraznější postavu lidové písně meziválečného období představoval Karel Vacek. Působil v *Melody boys* R. A. Dvorského. Složil na 100 valčíků, polek, waltzů a tang. Na západě nejúspěšnější byla Cikánka. Z dalších jmenujme *Za rok za dvě léta*, *Šumařinka*, *Táboráku plápolej*, *Až se jednou potkáme*, *Loučím se s vámi, kamarádi*. Skladatel Jaromír Vejvoda složil úspěšnou melodii Druhé světové války *Škoda lásky*. Její původ si pak připisovalo dokonce několik zemí.¹²⁰

Trampské hudbě se věnuje podkapitola *Tramping*.

Králem písničkářů před a v průběhu První světové války byl Karel Hašler. Později mělo být této nadvládě konec. S americkými filmy k nám dorazila nová populární hudba. „Z tanců se uplatňoval záhy foxtrot, tango a waltz, za 3-4 roky po válce shimmy, pak charleston, blackbottom a 1928 slowfox. Nové tance vyžadovaly

¹²⁰ KÁRNÍK, Zdeněk. České země v éře První republiky, 1918-1938. s. 379-385.

novou hudbu a té se začalo říkat jazz. Nositelem revoluce se stal hlavně mladičkový Rudolf Antonín Dvorský (v roce 1919 mu bylo teprve 20 let!), který se dostal se svým orchestrem téměř naráz z bezvýznamné noční kavárny na prominentní taneční parkety. Moderní populární hudba, jak ji představil a prosadil R. A. Dvorský a kterou známe z pozdějších nahrávek, byla největším převratem v populární hudbě snad za celé století. Největší popularitu si vydobyl R. A. Dvorský prostřednictvím svého ještě po desetiletích napodobovaného¹²¹ souboru Melody boys (od roku 1929), který se stal legendou. Byl i dobrým podnikatelem. Založil vlastní nakladatelství populární hudby (1936-38), kde se mu dařilo vydávat to nejlepší z jazzem ovlivněné hudby.¹²²

Kabarety nahradila po válce opereta a revue, která se na rozdíl od kabaretu odpoutala od politiky. První revue uvedlo divadlo Aréna v roce 1923 pod názvem *Evropa o nás ví*. Dosáhla 150 repríz. Úspěšné bylo i karlínského divadlo Varieté s revue Karla Hašlera *Ženy, pozor na muže!* Proslula nostalgická opereta Rudolfa Piškáčka *Perly panny Serafinky*. Převrat nastolil až film s Vlastou Burianem *C. a K. polní maršálek*. Ve stejném duchu složil Jaroslav Beneš operetu *U svatého Antonička* s počtem repríz 320. Nejúspěšnější se stala až roku 1935 jeho opereta *Na tý louce zelený*, která dosáhla 2 718 repríz.

„Revue 20. let se stala brzy předmětem satiry mladých, kteří ji (většinou s plným oprávněním) považovali za pokleslé umění a kýč.“ Jejich snaha vedla k novému směru-revuálnímu divadlu. Tuto náladu nejlépe vystihla dvojice Voskovec a Werich ve své hře *Vest Pocket Revue*. Připojil se k nim skladatel a hudebník Jaroslav Ježek. Společně dosáhli 208 repríz. S důsledky hospodářské krize se i oni přeorientovali na politickou a sociální satiru. Jmenujme některé z jejich satir: *Caesar* (Caesar byl podobný Mussolinimu), *Kat a blázen*, *Rub a líc* (narážky na Henleina), *Těžká Barbora*, *Osel a stín*, *Balada z hadrů*, *Pěst na oko* aneb *Caesarovo finále*. Všechny tyto hry byly doprovázeny satirickými písněmi složenými Jaroslavem Ježkem.¹²³

¹²¹ Ondřej Havelka a jeho Melody makers.

¹²² KÁRNÍK, Zdeněk. České země v éře První republiky, 1918-1938. s. 388-9.

¹²³ Tamtéž. s. 389-396.

7 DIVADLO

V době vzniku samostatného státu fungovalo pouze pět českých stálých divadelních scén, z toho dvě v Praze (Národní divadlo a Divadlo na Královských Vinohradech). Záhy po roce 1918 došlo k vybudování divadel v Olomouci, Českých Budějovicích a Ostravě. Německých divadel bylo o poznání více. Docházelo tedy k jejich transformaci na česká. Na mnohých místech docházelo k ostřejšímu tlaku české veřejnosti v důsledku nacionálních vášní. Pražští Němci měli dvě divadla, Stavovské, kde se již tou dobou hrálo 60 let pouze německy a Německé divadlo u Národního muzea (dnešní Státní opera). Vyhrocenou situaci dokládá spor o Stavovské divadlo, který vyvrcholil 16. listopadu 1920 obsazením. Ještě týž večer byla na program zařazena *Prodaná nevěsta*. Došlo tak ke spojení Národního a Stavovského divadla. Časem začaly stálé divadelní scény získávat i menší města jako Jičín, Františkovy Lázně, Polička, Krnov, Nový Bor u České Lípy, Kyšperk, Teplice, Červený Kostelec a další.¹²⁴

Začalo se s budováním vysokého divadelního školství. Roku 1919 bylo zřízeno dramatické oddělení při Státní konzervatoři, kde se soustředili na výuku herectví. O rok později vzniklo i v Brně. Repertoár českých divadel využíval za první republiky široký autorský základ, a to jak dramatiků starších, tak teprve začínajících jako byli Karel a Josef Čapkové, František Langer, Vladislav Vančura, Vítězslav Nezval a další. Nejvýznamnějšími divadelními režiséry byli Jaroslav Kvapil, Hugo Hillar a Jan Bor. Působili ve Vinohradském, Národním a Švandově divadle. Hillar v ND pokračoval v inscenační a dramaturgické linii expresionistické a novoklasicistické. Ve Stavovském se hrály komorní hry. V roce 1928 Švandovo na Smíchově zaniklo a v jeho prostorách působil Divadlo Vlasty Buriana. V Nuslích vzniklo v roce 1921 Tylovo divadlo, dnešní Na Fidlovačce. Žižkov měl své Divadlo Akropolis. Holešovice Uranii a Smíchov Arénu. Mimo český vývoj bylo Německé divadlo v Praze, které se ubíralo svým vlastním směrem. Základem her byl německý avantgardní expresionismus.¹²⁵

¹²⁴ KÁRNÍK, Zdeněk. České země v éře První republiky, 1918-1938. s. 326-7.

¹²⁵ Tamtéž. s. 327-330.

V druhé polovině dvacátých let se vytratil z českých divadel revoluční duch a nastoupila doba civilismu. Představiteli tohoto směru byly nelegionářské hry Františka Langera (*Velbloud uchem jehly*, *Periferie*, *Obrácení Ferdýše Pištory*). Ruku v ruce s tímto směrem se objevila legionářská tematika. Jejím nejznámějším zástupcem byl *Plukovník Švec* napsaný Rudolfem Medkem. Divadla sáhla i po ruských autorech jako Tolstoj (*Anna Karenina*), Dostojevský (*Zločin a trest*, *Běsi*). Z francouzských autorů jmenujme: Alfred Jarry, André Breton, Philippe Soupault, Jen Cocteau. Dobové odlehčení přinesla avantgarda. Vzorem byla moderní francouzská poezie – velice úspěšná hra Guillauma Apollinaira *Prsy Tiresiovny*.¹²⁶

Vrcholem se stalo Osvobozené divadlo Voskovce a Wericha. Svou cestu zahájilo 10. května 1925 v Masarykově siní na Žižkově pod názvem Zkušební scéna. Oficiální začátek jeho působení bylo až 8. února 1926 v Divadle na Slupi. Od jejich první hry *Vest Pocket Revue* se stalo hlavním představitelem meziválečné veselohry a politické satiry. V době své největší slávy sídlilo ve Vodičkově ulici. Dvojice Voskovec a Werich vyplnila mezeru po kabaretu Červená sedma, která pro nezáměr publika zanikla již v roce 1922. Další avantgardní scénu představovalo divadlo Dada (později Moderní studio) Jiřího Frejka, pro které pracoval Emil František Burian. Ten rozvinul Voiceband, neboli sborovou recitaci a zpěv. Veliký zájem v druhé polovině 20. let vzbuzovalo i Divadlo Vlasty Buriana. Hrál v Jungmannově ulici a jeho hlavním lákadlem byl legendární komik Vlasta Burian.¹²⁷

Kritickou se pro divadla stala Hospodářská krize, která v Československu propukla na samém počátku 30. let. Horší byla situace na Slovensku, kde ukončilo svou činnost divadlo v Košicích. Ředitel bratislavského divadla, Oskar Nedbal, spáchal v důsledku krize sebevraždu. Národní divadlo se snažilo získat diváky slevami na vstupenkách, ale i přesto byla propuštěna část baletního souboru. Následně došlo k znárodnění divadla. Krize se vyhnula Osvobozenému divadlu a Divadlu Vlasty Buriana, kterému nahrával vznik zvukového filmu a uplatnění krále komiků (*C. a k. polní maršálek*, *To neznáte Hadimršku* a další...). Vinohradské se zachránilo díky dotacím. Potýkalo se s odchodem řady herců jako Hugo Haas, Zdeněk Štěpánek,

¹²⁶ KÁRNÍK, Zdeněk. České země v éře První republiky, 1918-1938. s. 331.

¹²⁷ BĚLINA, Pavel. Dějiny Prahy II.: Od sloučení pražských měst v roce 1784 do současnosti. Praha: Paseka, 1998. ISBN 80-718-5143-4. s. 358-9.

František Smolík, kteří přešli do Národního. Na druhou stranu jej dramaturgicky posílil František Langer. Německé divadlo na Wilsonově třídě zachránili finančníci a průmyslníci, jako např. Bankovní dům Petschků.

E. F. Burian založil v ulici Na Poříčí roku 1933 avantgardní divadlo D 34. Začínali v něm František Filipovský a Rudolf Hrušínský. Divácky atraktivní bylo Divadlo Oldřicha Nového, které začalo hrát v pasáži Alfa v roce 1935. Soustředilo se na hudební komedie.¹²⁸

„Divadlo v Českých zemích tvořilo tedy integrální součást kulturního života. Mylná by byla kritika, obviňující nejvýznamnější českou scénu, Národní divadlo v Praze, ze staromilství a konzervatismu. Příznačné bylo pro české i německé divadelnictví jeho rozvrstvení podle potřeb společnosti. Kromě velkých scén existovaly takové, jež hrály pro lidového diváka, stejně jako se na jiných modernisticky experimentovalo, na německých scénách ještě odvážněji než na českých, a hledaly se cesty do budoucna... A že se přes všechny obtíže divadla Českých zemí vyvíjela zdravě, dosvědčila jejich reakce na nebezpečí fašismu.“¹²⁹ Na programu divadel byly uvedeny hry jako *Matka*, *Bílá nemoc*, *Válka s mloky*, *Svět patří nám* a další, které jednoznačně a odhodlaně upozorňovaly na nebezpečí nacismu a bezprostřední ohrožení Republiky Československé. Vše mělo bohužel krátké trvání a tragický konec.

¹²⁸ BĚLINA, Pavel. Dějiny Prahy II.: Od sloučení pražských měst v roce 1784 do současnosti. s. 359.

¹²⁹ KÁRNÍK, Zdeněk. České země v éře První republiky, 1918-1938. s. 334.

8 KINEMATOGRAFIE

„Se skončením válečného utrpení a touhou žít a bavit se propukla filmová horečka. Statisíce lidí v Českých zemích chtěly chodit do kina a nechat se omračovat příběhy i triky, které byl film schopen nabídnout. Dnešními očima viděn, byl tento film, samozřejmě němý a až neuvěřitelně primitivní. Očima tehdejších diváků byl zázrakem techniky, lidského umu i velkého umění. Vždyť najednou mohly statisíce (a v mezinárodním měřítku stamiliony) diváků na vlastní oči vidět nejproslulejší herce své doby v nejproslulejších veselohrách a dramatech. Do Českých zemí vtrhl především americký film, který měl už svůj filmový velkopřmysl a byl schopen bez nadsázky exportovat ročně do celého světa stovky filmů ve všech žádaných žánrech.“¹³⁰

Podle statistik fungovalo v roce 1921 v Praze 46 kin, jejichž kapacita byla povětšinou naplněna. V celém Československu pak okolo 500 kin. Sloužila pro širší masy, zatímco velká divadla, hlavně premiéry značily vyšší společenské postavení a zámožnost. Po roce 1921 se dostavily problémy, kdy v rámci deflace kleslo půjčkové filmu na polovinu původní ceny. Počet kin rostl, konkurence zesilovala. V roce 1926 se provozovalo již 1 113 kin. V době vrcholu bychom v Praze našly 93 kin.¹³¹ Z nových biografů jmenujme: Apollo, Bajkal, Alma, Alfa, Juliš, Konvikt, Lido-bio, Orlík, Lucerna, Valdek, Roxy, Skaut a další...¹³²

Nejvýznamnějším tuzemským filmovým producentem byl Lucernafilm (později AB Lucernafilm), patřící po generaci rodině Havlových. Své ateliéry měl od roku 1921 na Vinohradech, 1926 na Kavalírce, 1933 na Barrandově. Později i v Hostivaři a Radlicích. Slávu AB Lucernafilmu přinesl zvukový film. Z dalších producentů jmenujme Wetebfilm, Praha-film a Excelsiorfilm.¹³³

Tehdejší dámský časopis vnímá menší kina slovy: „...Publikum příměstského kina si všímá jen věci a nikoliv postupu. Zažívá děj a události, které přímo hltá přírodní

¹³⁰ KÁRNÍK, Zdeněk. České země v éře První republiky, 1918-1938. s. 340.

¹³¹ Tamtéž. s. 340-1.

¹³² BĚLINA, Pavel. Dějiny Prahy II.: Od sloučení pražských měst v roce 1784 do současnosti. s. 361.

¹³³ Tamtéž. s. 361.

snímky. Toto obecenstvo zažívá ne film a kino, nýbrž skutečnost. Dává nahlas najevo svoji libost při polibcích. Při vraždě se ozvou hrdelní zvuky. Když tito návštěvníci odcházejí z kina, neslyšíte je kritisovati herce a způsob postavení aparátu při tom nebo onom snímku, nýbrž věty jako: „Zabil bych ji, kdyby byla moje!“ „A von byl přece jen hodný člověk“. „To věřim, že si pořád zpívá, když má tak hezkou ženskou“ atd. Vůbec je toto publikum o něco živější než publikum ostatních „nóbl“ biografů.“¹³⁴

8.1 Němý film

Po vzniku republiky se dočkaly zpracování některé vlastenecké revoluční náměty jako např. film Václava Binovce (Wetebfilm) *Za svobodu národa* s autentickými snímky s T. G. Masarykem. *Stavitel chrámu* s Rudolfem Deylem st. v hlavní roli. Námět čerpal ze staropražské pověsti. V domácím prostředí dosáhl takových úspěchů, že byl promítán i ve Francii. Karel Lamač zrežíroval historické dílo *Karel Havlíček Borovský*. Slavínský vytvořil vysoko hodnocený film *Syn hor*. „Nezřídka sáhli tvůrci po literárních námětech těch nejvyšších kvalit. Tak byla u Binovce natočena podle Puškina *Krasavice Káťa*, podle Jakuba Arbesa romaneto *Sivooký démon*, podle Knuta Hamsuna *Poslední radost*, zfilmován byl román Geoga Bernarda Shawa *Cashel Byron*, snad umělecky nejvýš mířila adaptace *Černí myslivci* (podle novely Růženy Svobodové). Podle divadelní hry Františka Langera byl natočen stejnojmenný film *Velbloud uchem jehly*, podle Karla Václava Raise Pantáta Bezoušek. Velké obliby došla samozřejmě hlavně díky obsazení Karla Nolla v titulní roli, Lamačova adaptace Haškova *Dobrého vojáka Švejka*... Některé produkce byly opravdu podivuhodné. Jistě mezi ně patřil sociálně laděný *Batalión* a *Varhaník u sv. Víta* (1929, scénář napsal Vítězslav Nezval). Vyvrcholením, načasovaným k svatováclavskému miléniu, se měl stát příznačně film *Svatý Václav*, který byl prvním opravdovým českým velkofilmem. Nedopadl však umělecky ani u obecenstva pro toporné podání tématu příliš dobře. Vrcholem tvorby v tomto roce se stal film koncipovaný podle námětu a díla legionářského spisovatele a básníka nacionálního zaměření Rudolfa Medka.

¹³⁴ Biograf, kino. *Hvězda československých paní a dívek*. 1928, č. 130, s. 29.

Zpracovával téma osobní odpovědnosti důstojníka, kterému vojsko vypovídá poslušnost, a on konflikt povinnosti a odpovědnosti řeší sebevraždou. Film *Plukovník Švec* režíroval Svatopluk Innemann.¹³⁵ Některé filmy se později dočkaly i zvukového zpracování. V době konjunktura, konkrétně v roce 1929 se natočilo 35 filmů. Filmový průmysl na Slovensku ani tamější samostatná tvorba v té době, ani v 30. letech neexistovaly.

8.2 Zvukový film

Zvukový film s sebou přinesl revoluci. Do Československa se dostal s příchodem Velké hospodářské krize. Kinosály se přizpůsobovaly novým poměrům. Nutností se stalo zakoupení nových promítacích strojů a z důvodu ozvučení upravení prostor sálu. Z tohoto důvodu došlo místy i k omezení kapacity. Pro některé herce znamenal zvukový film konec jejich kariéry, protože hlasově nevyhovovaly. Za všechny případy uveďme Jan W. Speergera, hvězdu němých filmů, kterého s příchodem zvukového filmu obsazovali jen do epizodních rolí. Díky tomu se stal naším nejobsazovanějším hercem v dějinách českého, příp. československého filmu.¹³⁶ Hudebníci v kinech, kteří doprovázeli němé filmy, byli rázem bez zaměstnání. 27. února 1930 se v kinech objevil první zvukový film z tuzemské produkce uvedený pod názvem *Tonka Šibenice*. Ozvučen byl dodatečně a to v ateliérech ve Francii. Díky mezinárodnímu obsazení se kromě české natočila i německá a francouzská verze.¹³⁷ Prvním čistě českým zvukovým filmem se stalo melodrama *Když struny lkají*. Paradoxní je, že jej zrežíroval Němec Friedrich Fehér a předlohu vytvořil Lev Nikolajevič Tolstoj.¹³⁸

¹³⁵ KÁRNÍK, Zdeněk. České země v éře První republiky, 1918-1938. s. 343-4.

¹³⁶ Jan W. Speerger. In: *CSFD.cz: Československá filmová databáze* [online]. [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/tvurce/24490-jan-w-speerger/>

¹³⁷ *Tonka Šibenice*. In: *CSFD.cz: Československá filmová databáze* [online]. [cit. 2013-03-14]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/209-tonka-sibenice/zajimavosti/>

¹³⁸ *Když struny lkají*. In: *CSFD.cz: Československá filmová databáze* [online]. [cit. 2013-03-14]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/24440-kdyz-struny-lkaji/>

„Ještě roku 1930 bylo natočeno 8 českých zvukových filmů, v následujících dvou letech 23 a 24 a v roce 1933 už 44... Hospodářská krize dolehla pak sice i na film (v letech 1934-36 poklesla produkce na 37, 34 a 31 filmů), ale roku 1937 dobyla nový rekord 49 filmů. Nešťastný rok 1938, který z třetiny už nebyl rokem První republiky, přinesl sice opad, ale jen na 41 filmů. Nemohlo být pochyb, český film náležel v Evropě mezi nejsilnější ihned za mocnostmi, jakými byla Francie, Velká Británie a Německo. Celkem bylo v letech 1930-38 vyrobeno 291 českých zvukových filmů, z nichž 50 mělo i cizojazyčné verze.“¹³⁹

Největším producentem zvukových filmů v meziválečném období se stal jednoznačně AB Lucernafilm. Jeho výsadní postavení posílilo v roce 1933 vybudování filmových ateliérů na Barrandově, které měly kapacitu až 80 filmů. Tato kapacita však nebyla nikdy využita.

Hlavní konkurenci představoval Elektafilm. Kromě filmu *Tonka Šibenice*, uvedl do kin asi nejúspěšnější veselohru té doby *C. a K. polní maršálek*. V některých kinech se udržel i třináct týdnů. Promítání se ve svých jazykových verzích dočkal i v Německu, Rakousku a Francii. Ve Vídni vyvolal film pobouření, kvůli zesměšňování již zaniklé monarchie. Světové proslulosti, ale i pobouření dosáhl film *Extase* z roku 1933 v režii Gustava Machátého. Jednalo se o první nepornografický film se sexuální scénou. Hlavní roli ztvárnila Hedy Kiesler-Lamarr. Přinesl slávu. Dostala se díky němu do Hollywoodu. O hlavní roli ve filmu stála Adina Mandlová. Rozmluvil jí to tehdy její milenec Hugo Haas. Film si získal úspěch v Německu. Později se zjistilo, že hlavní hrdinka je vídeňská židovka a film byl zakázán. Do Spojených států amerických se zakázal jeho dovoz v roce 1935.¹⁴⁰

Díky restrikcím a zpříšňování podmínek pro dovoz filmů zahraniční produkce „ze 140 dovážených amerických filmů v roce 1930 poklesl americký dovoz v roce 1933 na pouhých 25 filmů většinou malých nezávislých produkcí, pro diváky ovšem málo atraktivních.“¹⁴¹

¹³⁹ KÁRNÍK, Zdeněk. České země v éře První republiky, 1918-1938. s. 347.

¹⁴⁰ Extase. In: CSFD.cz: Československá filmová databáze [online]. [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/6308-extase/zajimavosti/>

¹⁴¹ BARTOŠEK, Luboš. *Náš film: kapitoly z dějin (1896-1945)*. Praha: Mladá fronta, 1985. s. 187.

Návštěvnost kin značí nebývalý zájem o film. V roce 1930 navštívilo kino 92,1 milionu diváků, v roce 1935 63,7 milionu, v roce 1937 došlo k vzestupu na 84,5 milionu. „Roku 1929 bylo v Československu 1 493 kin s 462 512 sedadly. Bylo to obrovské číslo. Vždyť síť kin umožňovala, aby se z potencionálních diváků dostali na filmová představení všichni nejméně jednou za čtrnáct dní! Pro srovnání bylo tehdy v Německu 5 200 kin, v Anglii a Francii po 4 200, ve Španělsku 3 000, v Itálii 2 800, Polsku 630, Rumunsku 568, Maďarsku 525. V tzv. kinofikaci stála tedy republika v Evropě v čele. Jedno kino připadalo na 9 863 obyvatel.“¹⁴²

Nejvýznamnějšími režiséry zvukového filmu v meziválečném období byly Martin Frič, Karel Lamač, Václav Binovec, Vladimír Slavínský, Miroslav Cikán, Otakar Vávra, Hugo Haas, Gustav Machatý, Jiří Slavíček. Z nejobsazovanějších hereček mladší generace jmenujme Adinu Mandlovou, Zitu Kabátou, Jiřinu Štěpničkovou, Lídu Baarovou, Hanu Vítovou, Natašu Gollovou, Věru Ferbasovou, Anny Ondrákovou a Světlou Svozilovou. Ze starší generace pak Růženu Šlemrovou, Růženu Naskovou, Antonii Nedošínskou a Zdeňku Baldovou. Nejznámějšími herci byli Vlasta Burian, Oldřich Nový, Hugo Haas, Jaroslav Marvan, Otomar Korbelář, Zdeněk Štěpánek, Raoul Schránil, Ladislav Pešek, Gustav Nezval, Jára Pospíšil, Antonín Novotný, Václav Trégl, Ladislav Boháč, Čeněk Šlégl, Saša Rašilov st., Eman Fiala, Ferenc Futurista, Jára Kohout a Jan Werich. Mezi rodící se hvězdy filmu zařadíme Svatopluka Beneše, Jana Pivce a Rudolfa Hrušínského.

Filmů proslulé dvojice V+W, tedy Voskovce a Wericha se natočilo celkem čtyři: *Pudr a benzín*, *Peníze nebo život!*, *Hej rup!* a *Svět patří nám!*. Uplatňovali v nich své sociální a politické názory.

Podnikatelským aktivitám v oblasti filmu se věnoval i Tomáš Baťa a poté jeho bratr Jan Antonín. Jejich filmová studia FAB natáčela krátkometrážní filmy a reklamní spoty. Z nichž nejznámější je *Tři muži na silnici (slečnu nepočítaje)* s Vlastou Burianem, Hanou Vítovou, Josefem Malečkem a Čeněkem Šléglem.¹⁴³ Ve Zlíně vybudoval Baťa největší a nejmodernější kino u nás.¹⁴⁴ Další reklamní filmy

¹⁴² KÁRNÍK, Zdeněk. České země v éře První republiky, 1918-1938. s. 352-3.

¹⁴³ Tři muži na silnici (slečnu nepočítaje). In: CSFD.cz: Československá filmová databáze [online]. [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/117525-tri-muzi-na-silnici-slecnu-nepocitaje/>

¹⁴⁴ KÁRNÍK, Zdeněk. České země v éře První republiky, 1918-1938. s. 350.

propagovaly Kulíkovu kávu, auto Praga Baby, obuv Baťa a další... V letech 1931-38 se jich natočilo celkem 44.¹⁴⁵

V závěru první republiky byla do kin uvedena díla upozorňující na nebezpečí fašismu a burcující k obraně republiky. Do této kategorie spadá Jízdní hlídka z roku 1936, *Bílá nemoc* a již zmíněný film *Svět patří nám!* z roku 1937. Patetickým se stalo dílo, *Neporažená armáda*, kde bylo již zpracováno přijetí Mnichovské dohody a s tím spojený marasmus. Do kin se film dostal 28. října 1938 při příležitosti 20. výročí vzniku republiky. Ještě před 15. březnem 1939 byl však z politických důvodů cenzurou zakázán.¹⁴⁶ Další film s vlasteneckou tematikou představoval *Zborov*, upozorňující na hrdinný boj legií za samostatnost. Jeho uvedení do kin se plánovalo také na výročí vzniku republiky. Uskutečnilo se až 6. ledna 1939.¹⁴⁷

¹⁴⁵ KÁRNÍK, Zdeněk. České země v éře První republiky, 1918-1938. s. 359-360.

¹⁴⁶ KÁRNÍK, Zdeněk. České země v éře První republiky, 1918-1938: Díl třetí: O přežití a život (1936-1938). Praha: Libri, 2003. ISBN 80727711913. s. 358-9.

¹⁴⁷ Zborov. In: *CSFD.cz: Československá filmová databáze* [online]. [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/4434-zborov/>

ZÁVĚR

První republika byla a je vnímána jako zlatý věk našeho státu. Není tedy divu, že kromě demokracie a ekonomiky se v rámci kulturního dění rozvíjela i móda a byl kladen větší důraz na životní styl.

Cílem této práce je analyzovat tehdejší módní trendy a životní styl v období první Československé republiky ve 20. a 30. letech 20. století.

Tehdejší poválečné poměry, především zdecimovaná mužská populace, vyústily v posílení společenského postavení žen. Pracovaly po boků mužů a v některých činnostech je plně nahradily. Tento jev vedl ženy, návrháře a krejčí upravovat oděvy tak, aby byly pro práci vhodnější a pohodlnější. Módní návrháři vyjížděli do metropolí západní Evropy pro inspiraci, hlavně pak do Paříže a Londýna, které byly v tomto ohledu napřed. Dvacátá léta se nesla ve znamení radikálních změn. Zkracování se stalo trendem doby. Ale nezkracovaly se jen vlasy, ale i oděvy, zejména sukně. Z počátku byl tento fenomén nepochopen a do jisté míry odsuzován. Krátké vlasy značily do té doby pohoršení a naznačovaly nelichotivý charakter jeho nositelky. Kalhoty přestávaly být pro ženy výjimečnou součástí oděvu. Ženy získaly možnost volebního práva a tak dosáhly silnějšího postavení, vážnějšího slova, které díky svému společenskému statutu dokázaly obhájit. Muži se jen těžko srovnávali s tím, že se jim ženy začínaly společensky rovnat.

Období zkracování a emancipační procesy zabrzdila až velká hospodářská krize na konci dvacátých let. Když krize částečně pominula, trend zkracování už na svůj předešlý postup nenavázal. Doba pokročila a znovu se začaly vlasy i oděvy prodlužovat. Střední a vyšší společenská třída disponující dostatečným volným ekonomickým potencionálem si nechávala šít oděvy, jež vynikaly kvalitou látek i zpracováním u krejčích. Lidé, kteří si zakázkovou výrobu dovolit nemohli, se však také snažili držet módních trendů v rámci svých finančních možností. Ženy využívaly módních časopisů, v nichž byly publikovány střihy, aby si také zhotovily vlastní kvalitní a moderní oděvy, které alespoň na první pohled dokázaly udělat dojem, ačkoli nevynikaly svou kvalitou v porovnání se zakázkovou výrobou. Lidé měli zájem o sebe pečovat a působit co nejlepším dojmem. Snažili se reprezentovat nejen sami sebe, ale i svou vlast. Jednotlivci záleželo, jak na něj nahlíží okolí a nebylo výjimkou, že podle stupně kvality

odívání byla hodnocena jeho pozice ve struktuře společnosti. Společenská reprezentace byla tedy určitou nutností.

Rozvíjející se československá kinematografie šla ruku v ruce s otevíráním nových promítacích sálů. Jejich návštěva byla obvyklou a vítanou příležitostí ke vstupu do společnosti a předvedení dámské a pánské garderoby. Aby nedošlo ke společenskému faux pas, lidé sledovali kulturní a společenské rubriky, které již přestaly být pouze o módě a zabývaly se jinými kulturními událostmi a trendy. Z časopisů se staly všestranné informační zdroje, které nejen udávaly módní směry, ale ukazovaly i správný životní styl. Nabádaly čtenáře, aby žili zdravě a aktivně. Objevovaly se v nich reklamy, například na výživové doplňky podporující hubnutí, což opět dokazuje důraz, který byl kladen na aktivní a zdravý životní styl. Tento fenomén vedl k popularizaci sportu a turistiky, která byla aktivitou prolínající se a spojující všechny společenské vrstvy. Nesmírně populárním se stal tramping, který umožňoval jak aktivitu, tak spojení člověka s přírodou. Sport byl kratochvílí spíše zámožnějších občanů. Nejpopulárnějším se stal tenis a v zimě lyžování. Náklady spojené s tímto druhem vyžití byly tehdy vysoké, proto se obyčejní lidé uchýlovali spíše k turistice, trampingu a skautingu. Přestože se všichni nemohli věnovat sportu aktivně, mohli být lidé v Československu na své sportovce hrdí. Členové tělovýchovné jednoty Sokol, která sportovce sdružovala, dosahovali mnohých úspěchů na mezinárodním poli včetně několika titulů mistrů.

Cíl práce, tedy analýza módních trendů a životního stylu dvacátých a třicátých let přiblížit tehdejší kulturní poměry a celkový životní styl, práce splnila. Jak lze z této práce vyčíst, už za první republiky platilo heslo, že „šaty dělají člověka“. Ale jak zmiňuje anglický básník Percy B. Shelley: „Nikdo není opravdu dobře oblečen, nenosí-li úsměv.“ Móda a životní styl byly tehdy velmi úzce spjaty a napomohly rozvoji společenského a kulturního života. A dobové časopisy, literatura a filmová tvorba dokládají, že lidé se tehdy smáli a měli čemu se smát.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

- BARTOŠEK, Luboš. *Náš film: kapitoly z dějin (1896-1945)*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1985.
- BĚLINA, Pavel. *Dějiny Prahy II.: Od sloučení pražských měst v roce 1784 do současnosti*. 1. vyd. Praha: Paseka, 1998. ISBN 80-718-5143-4.
- Biograf, kino. *Hvězda československých paní a dívek*. 1928, č. 130, s. 29.
- Co na dovolenou. *List paní a dívek*. 1928, č. 130, s. 17.
- DAVID, Petr a Vladimír SOUKUP. *Skvosty lázní*. 1. vyd. Praha: Knižní klub, 2005. ISBN 80-242-1524-1.
- HAKL, Stanislav. *Žižkův památník slávy Jana Žižky z Trocnova a z Kalicha. Naše Praha*. 1924-25, I.
- HURIKÁN, Bob. *Dějiny trampingu*. 2. vyd. Praha: Novinář, 1990. ISBN 80-7077-432-0
- KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře První republiky (1918-1938): Díl první: Vznik, budování a zlatá léta republiky (1918-1929)*. 2. vyd. Praha: Libri, 2003. ISBN 80-727-7195-7.
- KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře První republiky, 1918-1938: Díl třetí: O přežití a život (1936-1938)*. 2. vyd. Praha: Libri, 2003. ISBN 80727711913.
- KOLEKTIV. *Češi a Němci ve světě tělovýchovy a sportu: Die Deutschen und Tschechen in der Welt des Turnens und des Sports*. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0768-9.
- KOLEKTIV. *Dějiny tělesné výchovy II*. 1. vyd. Praha: OLYMPIA, 1986.
- KOZÁKOVÁ, Zlata. *Sokolské Slety: 1882-1948*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1994. ISBN 80-235-0029-5.
- KRŠKO, Jan. *Meziválečný tramping na Rakovnicku*. Rakovník: Státní okresní archiv, 2008. ISBN 978-80-86772-38-7.
- KŘÍŽEK, Vladimír. *Obrazy z dějin lázeňství*. 2. vyd. Praha: Libri, 2002. ISBN 80-727-7092-6.
- KYBALOVÁ, Ludmila a Milena LAMAROVÁ. 1. vyd. *Oděvní tvorba*. Praha: Odeon, 1986.
- KYBALOVÁ, Ludmila, Olga HERBENOVÁ a Milena LAMAROVÁ. *Obrazová encyklopedie módy*. 1. vyd. Praha: Artia., 1973.
- KYBALOVÁ, Ludmila. *Dějiny odívání: Doba turnýry a secese*. 1. vyd. Praha: Lidové noviny, 1996-2001, v. ISBN 80-7106-148-4.
- KYBALOVÁ, Ludmila. *Dějiny odívání: Od empiru k druhému rokoku*. 1. vyd. Praha: Lidové noviny, 1996-2001, v. ISBN 80-7106-147-6.

- KYBALOVÁ, Ludmila. *Dějiny odívání: Renaissance*. 1. vyd. Praha: Lidové noviny, 1996-2001, v. ISBN 80-7106-142-5.
- KYBALOVÁ, Ludmila. *Dějiny odívání: Středověk*. 1. vyd. Praha: Lidové noviny, 1996-2001. ISBN 80-7106-146-8.
- KYBALOVÁ, Ludmila. *Od "zlatých dvacátých" po Diora*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2009. ISBN 978-807-1061-427.
- MÁCHALOVÁ, Jana. *Móda 20. století*. 1. vyd. Praha: Lidové noviny, 2003. ISBN 80-710-6587-0.
- MANDLOVÁ, Adina. *Dneska už se tomu směju*. Praha: XYZ, 2004. ISBN 80-868-6406-5.
- SKARLANTOVÁ, Jana. *Od fíkového listu k džínům: O módě a oblékání*. 1. vyd. Praha: Grada Pub., 1999. ISBN 80-716-9785-0.
- UCHALOVÁ, Eva. *Česká móda, 1870-1918: od valčíku po tango*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1997. ISBN 80-703-3463-0.
- UCHALOVÁ, Eva. *Česka móda, 1918-1939*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1996. ISBN 80-703-3424-X.
- UCHALOVÁ, Eva. *Pražské módní salony, 1900-1948*. 1. vyd. Praha: Uměleckoprůmyslové museum, 2011. ISBN 978-808-7164-822.
- VINKLÁT, Pavel D. *Kronika trampingu v Jizerských horách 1934-2004*. 1. vyd. Liberec: Knihy 555, 2004. ISBN 80-866-6009-5.
- ZÍTEK, Odolen. *Lidé a móda*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1962.
- Zvlněné moderní účesy-vrchol elegance. *Hvězda československých paní a dívek*. 1928, č. 130, s. 17.
- ŽIVNÁ, Želmíra. *Šaty dělají člověka: O módě a oblékání*. 1. vyd. Praha: Albatros, 1976.

Seznam použitých internetových zdrojů

- Andula vyhrála. In: *Česko-slovenská filmová databáze* [online]. [cit. 2013-03-02]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/1552-andula-vyhrala/>
- Československý sport 1918 - 1939. In: *EAMOS* [online]. [cit. 2013-03-03]. Dostupné z: http://eamos.pf.jcu.cz/amos/kat_tv/modules/low/kurz_text.php?id_kap=30&kod_kurz_u=kat_tv_9025
- Dobrý tramp Bernášek. In: *Česko-slovenská filmová databáze* [online]. [cit. 2013-03-02]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/5472-dobry-tramp-bernasek/>
- Extase. In: *CSFD.cz: Československá filmová databáze* [online]. [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/6308-extase/zajimavosti/>
- Jan W. Speerger. In: *CSFD.cz: Československá filmová databáze* [online]. [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/tvurce/24490-jan-w-speerger/>
- Když struny lkají. In: *CSFD.cz: Československá filmová databáze* [online]. [cit. 2013-03-14]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/24440-kdyz-struny-lkaji/>
- Klapzubova jedenáctka. In: *Československá filmová databáze* [online]. [cit. 2013-03-03]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/940-klapzubova-jedenactka/>
- KUNZ, Jaroslav. *Náš první generallissimus. Národní politika*. 1932, L., č. 14. Dostupné z: <http://kramerius.nkp.cz/kramerius/PShowPageDoc.do?id=8338901&idpi=15389404>
- Osada mladých snů. In: *Česko-slovenská filmová databáze* [online]. [cit. 2013-03-02]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/5280-osada-mladych-snu/>
- Protektorátní školák a jeho volný čas. In: *Školákem v protektorátu* [online]. 2011 [cit. 2013-03-02]. Dostupné z: http://skolakemvprotektoratu.pamatnik-terezin.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=89&Itemid=95
- Tonka Šibenice. In: *CSFD.cz: Československá filmová databáze* [online]. [cit. 2013-03-14]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/209-tonka-sibenice/zajimavosti/>
- Tři muži na silnici (slečnu nepočítaje). In: *CSFD.cz: Československá filmová databáze* [online]. [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/117525-tri-muzi-na-silnici-slecnu-nepocitaje/>
- Velký trampský slovník. In: *Trampská osada Skaláci* [online]. 2011 [cit. 2013-03-02]. Dostupné z: <http://t-o-skalaci.webgarden.cz/rubriky/trampska-kultura/velky-trampsky-slovník/velky-trampsky-slovník>
- Zborov. In: *CSFD.cz: Československá filmová databáze* [online]. [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/4434-zborov/>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – obrázky	I
----------------------------------	----------

PŘÍLOHA A

Obrázek 1: Dámský letní oděv s nízko posazeným pasem a se sukní těsně pod koleno, 1927

Zdroj: KYBALOVÁ, Ludmila. *Od "zlatých dvacátých" po Diora*. s. 47.

Obrázek 2: Pánský oblek, 1926

Zdroj: KYBALOVÁ, Ludmila. *Od "zlatých dvacátých" po Diora*. s. 88.

Obrázek 3: Dámský kostým s prodlouženou sukni, 1933

Zdroj: KYBALOVÁ, Ludmila. *Od "zlatých dvacátých" po Diora*. s. 113.

Obrázek 4: Pánské jednořadové sako, 1934

Zdroj: UCHALOVÁ, Eva. *Česka móda, 1918-1939*. s. 104.

Obrázek 5: Pánské dvouřadové sako, 1934

Zdroj: UCHALOVÁ, Eva. *Česka móda, 1918-1939*. s. 106.

Obrázek 6: Sportovní oděv s pumpkami, 1925

Zdroj: UHALOVÁ, Eva. *Česka móda, 1918-1939*. s. 107.

Obrázek 7: Tenisový oděv, 1928

Zdroj: Barevný závoj. *Hvězda československých paní a dívek*. 1928, č. 130, s. 10.

Obrázek 8: Lyžařský oděv začátkem 20. století

Zdroj: UCHALOVÁ, Eva. *Česka móda, 1918-1939*. s. 57.

Obrázek 9: Pážecí účes z roku 1925

Zdroj: KYBALOVÁ, Ludmila. *Od "zlatých dvacátých" po Diora*. s. 73.

Obrázek 10: Obálka časopisu EVA, 1934

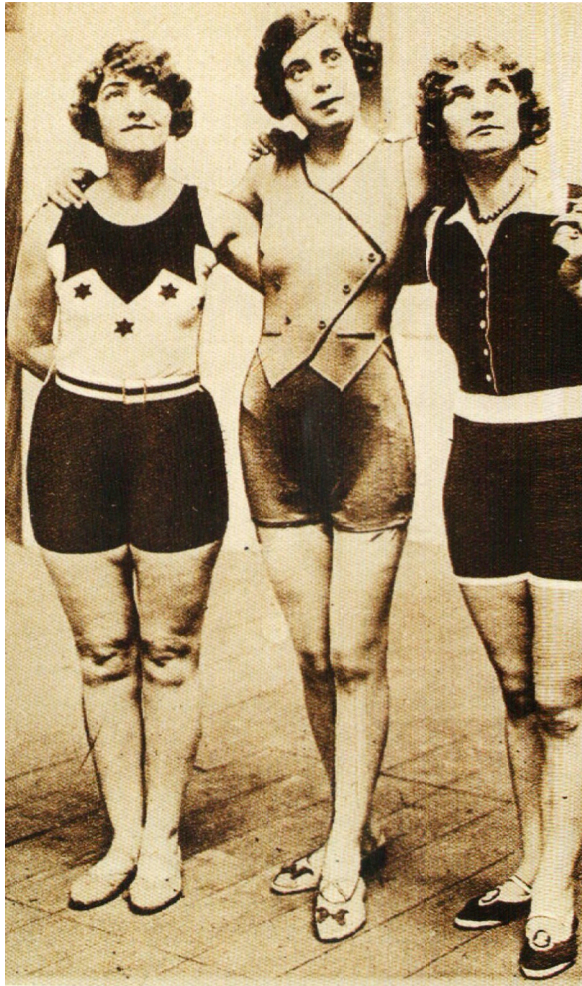
Zdroj: UCHALOVÁ, Eva. *Česka móda, 1918-1939*. s. 46.

Obrázek 11: Obálka časopisu Gentleman, 1926

Zdroj: UCHALOVÁ, Eva. *Česka móda, 1918-1939*. s. 46.

Obrázek 12: Koupací oblek v celku, tzv. “koupačky”, 1929

Zdroj: KYBALOVÁ, Ludmila. *Od "zlatých dvacátých" po Diora*. s. 80.

Obrázek 13: Plážová pyžama, 1931

Zdroj: UCHALOVÁ, Eva. *Česka móda, 1918-1939*. s. 83.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Veronika Marešová

Obor: Sociální a mediální komunikace

Forma studia: denní

Název práce: Vývoj a vzájemný vztah módy a životního stylu za první republiky

Rok: 2013

Počet stran textu bez příloh: 45

Počet stran příloh: 9

Počet titulů českých použitých zdrojů: 28

Počet internetových zdrojů: 14

Vedoucí práce: Mgr. Libor Svoboda, Ph.D.